Министерство образования Республики Беларусь
Управление образования Гродненского облисполкома
Управление образования Кореличского райисполкома
Государственное учреждение образования «Красненский учебно-педагогический комплекс детский сад – средняя школа»

Формирование гражданской идентичности у обучающихся в учреждении образования

Методические рекомендации
по использованию результатов инновационной деятельности

Авторы проекта:
Бурак Наталья Владимировна, директор ГУО «Красненский учебно-педагогический комплекс детский сад – средняя школа»
Скворода Юлия Владимировна, заместитель директора по воспитательной работе ГУО«Красненский учебно-педагогический комплекс детский сад – средняя школа»

Научный консультант: Лаптёнок Александр Сергеевич, заведующий лабораторией проблем воспитания личности научно-методического учреждения «Национальный институт образования» Министерства образования Республики Беларусь, доктор философских наук, доцент.

Агр.Красное, 2020

Таблица 1. Информационный лист

ФИО педагогов	Год рожде-ния	Образование	Квалифик а-ционная категория	Адрес, контактный телефон	Опыт иннова-ционной деятельности
Мороз Мария Федоровна	06.02. 1974	Высшее	Первая	Гродненская обл., Кореличский район, г.п.Кореличи, ул.Гастелло, д.27, кв.23, тел.+37529-58-23-867	Формирование гражданской идентичности у учащихся 5 – 8 классов через включение в работу детско-родительского клуба «Наследие»
Хвесько Елена Викторовна	02.10. 1990	Высшее	Первая	Гродненская обл., Кореличский район, г.п.Кореличи, ул.Гагарина, д.30, кв.25, +37529-28-90-259	Формирование информационной культуры у учащихся 7 – 11 классов через включение в работу школьного пресс-центра
Рабко Ирина Генриковна	25.10. 1968	Высшее	Первая	Гродненская обл., Кореличский район, агр.Красное, ул.Зелёная, д.5 тел. +37529-266-29-43	Формирование правовой культуры у младших школьников через включение в работу факультативных занятий «Правила в моей жизни»
Головач Галина Анатольевна	24.07. 1967	Среднее специальное	Вторая	Гродненская обл.,	Формирование

				Кореличский район, агр.Красное, ул.Зелёная, д.3, тел. +37533-686-20-36	гражданской идентичности у учащихся 7 – 11 классов через включение в работу штаба детских и молодёжных социальных инициатив «Перспектива»

Формирование гражданской идентичности обучающихся в учреждении образования: методические рекомендации
/ авт.-сост.: Н.В.Бурак, Ю.В.Скворода. – Красное: Изд-во ГУО «Красненский учебно-педагогический комплекс детский сад-средняя школа, 2020. –111 с.

В предлагаемых материалах нашли отражение основные вопросы,
отражающие инновационный опыт работы коллектива по внедрению модели формирования гражданской идентичности у обучающихся учреждения образования.

Рекомендации адресованы руководителям учреждений образования,
классным руководителям, педагогам дополнительного образования, педагогам-психологам, педагогам социальным для изучения и использования в педагогической практике.

СОДЕРЖАНИЕ

Сведения об участниках инновационной деятельности	……….	2
Введение	……….	6
Концептуальные положения	……….	7
Сущность инновационной модели	……….	10
Выявленные условия эффективности внедрения инновации	……….	13
Алгоритм внедрения инновации	……….	14
Мониторинг процесса и результатов инновационной деятельности	……….	18
Оценка результатов инновационной деятельности в учреждении образования	……….	22
Результаты педагогических исследований учителей в рамках данной инновационной модели	……….	23
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	……….	28
БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЙ СПИСОК	……….	31
ПРИЛОЖЕНИЕ А. Сценарий праздника «Гуканне вясны”	……….	34
ПРИЛОЖЕНИЕ Б. Сценарий открытия Недели белорусской культуры «Мы славим родной край»	……….	41
ПРИЛОЖЕНИЕ В. Гостиная, посвященная празднованию Рождества "Добрый вечер, щедрый вечер! .."	……….	44
ПРИЛОЖЕНИЕ Г. Сценарий мероприятия «Праздник Пасхи»	……….	49
ПРИЛОЖЕНИЕ Д. Сценарий фольклорной гостиной "Сегодня в нашем доме праздник"	……….	56
ПРИЛОЖЕНИЕ Е. Сценарий концертной программы «Радуга добра», посвящённой Международному дню инвалида	……….	66
ПРИЛОЖЕНИЕ Ж. Заседание штаба детских и молодежных социальных инициатив "Перспектива" "Будущее Беларуси начинается с нас»	……….	69
ПРИЛОЖЕНИЕ З. Схема мега-проекта «Беларускасць ва ўсім”	……….	80
ПРИЛОЖЕНИЕ И. Конспект факультативного занятия «Правила в моей жизни»	……….	81

ВВЕДЕНИЕ. В контексте стратегических приоритетов нашего государства важное место принадлежит приоритетам, ориентированным на исторические и социокультурные истоки и традиции белорусского народа, чувство патриотизма и ответственности за его судьбу, возрождение культуры и системы национальных ценностей. Это нашло отражение в Кодексе Республики Беларусь об образовании. Одной из главных задач воспитания является формирование гражданственности, патриотизма и национального самосознания на основе государственной идеологии, а также создание условий для самореализации человека в пространстве своей страны и своего времени, возможности достойно жить и работать по специальности в родной стране.

Воспитание гражданской идентичности – многоплановая, систематическая, целенаправленная и скоординированная деятельность образовательной системы школы по формированию у учащихся свойств, присущих характеристике гражданина, патриота своей страны:
умение жить в условиях рынка, обеспечивая себе экономическую самостоятельность, соответственно своим способностям и потребностям;
способность интегрироваться в сложившуюся систему общественных отношений, умение устанавливать контакты с другими людьми;
готовность к объединению для решения лично и общественно значимых проблем, к сотрудничеству и согласию;
неприятие агрессии, жесткости, насилия над личностью;
умение любить свою Родину, быть полезным своей семье, обществу и государству.

Гражданская (белорусская) идентичность – это свободное отождествление человека с белорусской нацией (народом); включенность человека в общественную, культурную жизнь страны, осознание себя белорусом; ощущение причастности прошлому, настоящему и будущему белорусской нации. Наличие белорусской идентичности у человека предполагает, что для него не существует «этой страны», «этого народа», «этого города», но есть «моя (наша) страна», «мой (наш) народ», «мой (наш) город». Любовь ребенка к Родине начинается с любви к семье, школе, малой родине. Гражданская (белорусская) идентичность юного человека формируется на основе идентичности семейной, школьной, идентичности с территориальным сообществом.

Результаты проведённых нами диагностических исследований позволили нам выявить ряд противоречий, которые остаются барьерами на пути формирования гражданской идентичности у подрастающего поколения. Анкетирование было проведено среди учащихся 7 – 11 классов. У 70% респондентов отсутствует представление о гражданине-патриоте; 67% не чувствуют себя «гражданином класса» и «гражданином школы»; 75% опрошенных не отождествляют себя с частью общества; более того, 77% не чувствуют себя членом своей этнической группы (человеком той или иной национальности). Данные проблемы сопровождаются и обостряющимся кризисом семьи, который характеризуется неспособностью и отсутствием готовности семьи взять на себя результаты воспитания детей, в частности, отсутствием стремления воспитывать гражданина и патриота. С целью изучения уровня осведомлённости родителей в вопросах гражданской идентичности также было проведено анкетирование. На вопрос «Дайте определение понятию «гражданская идентичность» только 65% смогли дать положительный ответ. Но при этом 94% родителей считают, что формировать гражданскую идентичность в рамках образовательного процесса необходимо. На основании данных исследований нами сделан вывод о необходимости более глубокого подхода к проблеме формирования гражданской идентичности у обучающихся.

Предлагаемая нами модель позволит создать механизм, обеспечивающий организационно - педагогические условия повышения эффективности формирования гражданской идентичности обучающихся. По мере реализации модели учащиеся не только получат готовые знания, но и самостоятельно приобретут их, делая свои открытия в ходе исследования, примеряя различные социальные роли

Концептуальные положения. Понятие гражданская идентичность, по мнению ряда исследователей, включает в себя три основных элемента: *когнитивный* – знание о принадлежности к данной социальной общности, *ценностный* – наличие позитивного или негативного отношения к факту принадлежности и *эмоциональный* – принятие или непринятие гражданской общности в качестве группы членства, как результат действия двух первых. Осознание принадлежности к гражданской общности предполагает наличие представлений об идентифицирующих признаках, принципах и основах данного объединения, о гражданстве и характере взаимоотношений гражданина и государства и граждан между собой. В них входит образ государства, занимающего ту или иную территорию, а также народы населяющие государство, со своей культурой, языком и традициями. Наличие или отсутствие для человека личностного смысла этих элементов, их значимость и

включенность в систему ценностей отражает ценностный компонент. Ценностный и эмоциональный компоненты гражданской идентичности могут преобладать и оказывать существенное влияние на содержание когнитивного компонента. Важнейшими составляющими эмоционального компонента являются чувства гордости или стыда, вызванные гражданской общностью и принадлежностью к ней. Гордость за свою страну представляет собой важнейший индикатор отношения к гражданской принадлежности как к ценности. Таким образом, становление идентичности гражданской фиксируется не только фактом осознания гражданской принадлежности, но и в большей степени тем отношением, которое к ней проявлено, и принятием данного факта как значимого в жизни человека. Базовым идентифицирующим механизмом является патриотизм как чувство приверженности гражданской общности, признание ее значимой ценностью.

Важным для педагогов стало знакомство с анализом гражданской идентичности, который содержится в работах Т. Хайдеггера, Ю. Хабермаса, В. Хесле, Ф. Фукуямы, обратившихся к особенностям формирования идентичности в полиэтноконфессиональных сообществах, трансформации систем идентификаций индивидов под влиянием социокультурных факторов.

Сущность понятия «гражданская идентичность» раскрывается в следующих работах:

методический бюллетень Р.Д.Диваковой «Развитие гражданской идентичности обучающихся»;

книга Эрика Эриксона «Детство и общество» (Эрик Хомбургер Эриксон (англ. Erik Homburger Erikson; 15 июня 1902, Франкфурт-на-Майне — 12 мая 1994, Харвич, Массачусетс) был психологом в сфере психологии развития и психоаналитиком. Известен, прежде всего, своей теорией стадий психосоциального развития, а также как автор термина кризис идентичности);

статья В.А Зенченко и А.А. Сорокина «Цивилизационные особенности гражданской идентичности в современной Беларуси» (БГПУ им. М.Танка);

учебно-методическое пособие Н.И.Олифирович, С.И.Коптева, Т.В.Уласевич «Формирование социальной идентичности студенческой молодёжи»;

статья «Гражданская идентичность как основа государственной стабильности» (Шималин Евгений Константинович, аспирант кафедры политических наук и социологии Кемеровского Государственного

Университета; научный руководитель – доктор философских наук Желтов Виктор Васильевич);

статья Л.Г. Титаренко «Модели нацинальной идентичности населения Беларуси и перспективы их развития».

Из данного перечня наше внимание привлекла работа В.А Зенченко и А.А. Сорокина «Цивилизационные особенности гражданской идентичности в современной Беларуси» (БГПУ им. М.Танка), в которой авторы объяснили причины, по которым белорусы не стремятся проявить свои этнокультурные особенности и гражданскую идентичность. «... находясь на стыке цивилизаций, белорусы, с одной стороны, отрицали самые крайние формы соседних цивилизаций – московский экспансионизм и западный эгоистический индивидуализм, а с другой – стремились взять лучшие черты этих культурно-исторических типов. В ходе исторического процесса лишь период Великого Княжества Литовского способствовал укреплению национального самосознания и гражданской идентичности. В остальные же моменты белорусы находились под сильным национальным, социальным и политическим угнетением со стороны соседей. В ходе исторического развития белорусы формировались как поликонфессиональный народ и не смогли построить свою национальную и гражданскую идентичность, как поляки на католицизме или русские на православии» [11].

Изучив современные представления о сущности понятия гражданская идентичность, мы пришли к выводу о том, что оно объединяет философские, социально и политико-ориентированные категории и выражается в осознании личностью принадлежности к сообществу граждан того или иного государства, готовности и способности выполнять сопряженные с наличием гражданства обязанности, пользоваться правами, принимать активное участие в жизни государства.

Стоит отметить, что в Республике Беларусь модель формирования гражданской идентичности не была внедрена ранее. Для создания нашей модели были использованы российские разработки:

инновационный проект «Воспитание гражданской идентичности обучающихся сельских школ в процессе реализации социально-значимых проектов» (научный руководитель Байбородова Людмила Васильевна, доктор педагогических наук, профессор, заслуженный работник Высшей школы РФ, действительный член Российской академии естественных наук, заведующая кафедрой педагогических технологий; руководитель Мякина Валентина Васильевна, заместитель директора по ВР МОУ Мокеевской СОШ

Ярославского МР, 2012г.);

региональный инновационный проект по теме «Проектирование системы формирования гражданской идентичности лицеиста» (научный руководитель: Рождественская Н.Н., к.п.н., доцент кафедры управления образовательными системами ГАОУ ДПО «ВГАПО», Розка В.Ю., к.и.н., доцент, заведующий кафедрой управления образовательными системами ГАОУ ДПО «ВГАПО»; исполнитель: педагогический коллектив МОУ «Лицей №7 Дзержинского района Волгограда», 2015г.).

В своей деятельности педагоги использовали концептуальные основы статьи Кенть А.С. «Детской и молодёжной инициативе – да!» («Народная асвета» №8, 2012г.). Автор утверждает, что для эффективной работы с молодежью требуется наладить устойчивый и действенный "механизм по развитию молодежной социально значимой инициативы". Необходимо не навязывать что-то извне, а «подхватывать» здоровые детские и молодежные инициативы, актуальные для общества. Инициатива всегда связана с социально значимым делом – делом. Детская и молодежная инициатива – это любая инициатива, исходящая от представителей молодежи. Детская и молодежная социально значимая инициатива - это дело, предложенное молодёжью, после реализации которого жизнь общества в чем-то облегчилась или стала более совершенной.
Мы считаем, что по своей сути и содержанию общественное детское движение, детские общественные объединения и их социально-полезная общественная деятельность – сферы благоприятные для полноценного развития детей и формирования у них гражданской идентичности. Нам важно, чтобы сегодняшние дети и подростки – будущие лидеры 21 века, которые станут управлять государством на разных уровнях, владели демократической культурой личности, формами эффективного взаимодействия, способами разрешения конфликтов, умением отражать в жизнедеятельности свои духовно – нравственные ценности, необходимые для успешного развития общества и государства.

Сущность инновационной модели.

Внедрение в практику работы учреждения образования «Красненский учебно-педагогический комплекса детский сад-средняя школа» модели гражданской идентичности учащихся станет стержнем развития личности гражданина Республики Беларусь. Созданная система образования позволит воспитать ответственное поведение за будущее своей страны, уважение к её историческому прошлому, к её наследию, материальным ценностям, законам.

Реализация инновационного проекта осуществлялась по следующим направлениям:

- обновление содержания образовательного процесса в учреждении;
-совершенствование системы социально-педагогического и психологического сопровождения воспитательного процесса;
- совершенствование системы работы с родителями, социумом;
-организация профессионального общения педагогов;
- создание системы диагностики педагогов, учащихся и их родителей;
- стимулирование труда педагогов, развитие личности педагогов в новых социокультурных условиях.

Основные виды деятельности, которые позволили целостно использовать ресурсы сельского социума в целях воспитания гражданской идентичности обучающихся:

- *информационно-образовательный вид деятельности* (предполагает умение сельскими школьниками использовать разнообразные источники информации (общение друг с другом, взрослыми, односельчанами, обмен мнениями, литературные, научно-популярные печатные источники, цифровые виды источников, Интернет-ресурсы и т.д.); позволяет повысить культурный и образовательный уровень воспитанников);

- *поисково-исследовательский* (непосредственно связан с первым; позволяет обучающимся совершенствовать навыки работы с информацией: собирать, обобщать, группировать, анализировать, делать выводы, принимать социально-значимые продуктивные решения);

- *краеведческий* (несёт в себе непревзойдённый заряд нравственных и патриотических чувств, так как в ходе его реализации происходит экскурс в историческое, культурное, этнографическое и природное наследие родного края);

- *экскурсионно-массовая деятельность* (развивает у обучающихся умения разрабатывать экскурсионные маршруты по родному краю, в школьном музее, эмоционально и интересно проводить экскурсии, углублять свои краеведческие знания, охотно передавать их другим людям);

- *трудовая деятельность* (позволяет раскрывать, выявлять и развивать индивидуальность в ребёнке; высокая нравственность труда, его общественно полезная направленность способствует формированию гражданской идентичности личности).

Основой всего содержания воспитания гражданской идентичности является проектная деятельность, которая позволяет обогатить сферу социальных связей детей, их социальный опыт, а также предоставляет обучающимся возможность учиться преодолевать трудности, осуществлять социальные пробы.

Успешная реализация проекта позволила не только обеспечить дальнейшее развитие образовательного пространства учреждения образования, но и помогла сохранить физическое, психическое и нравственное здоровье всех участников образовательного процесса, что является важнейшей предпосылкой высокого качества жизни.

В содержании деятельности по формированию гражданской идентичности делался акцент на содействии формированию этнического самосознания и политической культуры.

Организация работы клуба для учащихся «Спадчына» позволила реализовать мегапроект “Беларускасць ва ўсім”. В рамках данного мегапроекта были проведены серии познавательных игр “Гаворым па-беларуску”, фестивали и недели белоруской культуры. Помимо клуба для учащихся предлагаем создать клуб для родителей “Воспитываем в белорусских традициях”, который предполагает реализацию проекта “Семейно-обрядовые традиции”.

В рамках работы школьного пресс-центра предлагаем создать канал “Запольские горизонты”, на базе которого могут будут реализованы 2 проекта: “Запольская кухня” и “Запольская скарбонка”.

В рамках проекта “Запольская скарбонка” возможно создание блога, содержащего информацию о знаменитых людях агрогородка, местных народных промыслах и ремёслах. В рамках проекта “Запольская кухня” были собраны рецепты блюд местной кухни и представлены на школьном фестивале “Беларускі кірмаш”.

С целью возрождения традиций белорусского села, для активизации взаимодействия с социумом был создан штаб детских и молодёжных социальных инициатив “Перспектива”.

Для повышения качества политической культуры предлагаем работу факультативов и объединения по интересам с целью формирования политической культуры и правовой грамотности для учащихся 2 – 11 кл. В ходе реализации модели также была проведена системная методическая работа через организацию работы постоянно действующего семинара “Инновационные способы и приёмы формирования гражданской идентичности”, серии мастер-классов педагогов-инноваторов в рамках МО классных руководителей, факультета для родителей.

Модель воспитания гражданской идентичности в условиях села предусматривает использование следующих ***основных механизмов***:

1. Социальное партнерство УО и местного сообщества: направление ресурсов школы на развитие и преобразование сообщества; привлечение ресурсов сообщества к функционированию и развитию образования в школе; взращивание в сообщество практик и традиций гражданской активности;

создание на местном уровне реальных структур гражданского общества и гарантирование их стабильного развития в будущем; образование «посредством делания», т.е. посредством включения учащихся в многообразные социальные практики; открытость и сотрудничество; упор на развитие, общение и обмен идеями.

2. Историко-краеведческий музей учреждения образования как комплексное средство воспитания гражданской идентичности призван способствовать формированию у обучающихся гражданско-патриотических качеств, расширению кругозора и воспитанию познавательных интересов и способностей, овладению учащимися практическими навыками поисковой, исследовательской деятельности, интегрироваться с учебной деятельностью и служить целям совершенствования образовательного процесса средствами дополнительного образования. Музей является одной из форм дополнительного образования, развивающей сотворчество, активность, самодеятельность учащихся в процессе сбора, исследования, обработки, оформления и пропаганды материалов, имеющих воспитательную и познавательную ценность. Разработка и реализация социально значимых проектов по организации сменных и передвижных выставок в школьных музеях, экскурсий в музеях и по родному краю, путевых экскурсий по районным и областному центру.

3. Проектная деятельность является системообразующей при построении воспитательной системы сельской школы, основной целью которой является формирование гражданской идентичности. В условиях села данная деятельность имеет свои особенности и дополнительные ресурсы для решения образовательных и воспитательных задач.

Выявленные условия эффективности внедрения инновации.

Концептуальной основой модели формирования гражданской идентичности в ГУО "Красненский учебно-педагогический комплекс детский сад - средняя школа" является ее системность, целостность, взаимосвязь целей, а также структурно-функциональный подход в управлении.

Управленческая команда по реализации инновационного проекта представлена директором УО, заместителем директора по воспитательной работе, педагогом-психологом, основными функциями которых является организация и координация действий участников проекта, планирование, контроль и анализ и диагностика деятельности.

Для реализации инновационной деятельности в учреждении образования имелись соответствующие условия: в 2011 - 2013 гг. в учреждении образования реализовывался областной инновационный проект по внедрению модели формирования духовно-нравственной и эмоционально-ценностной сферы

личности учащихся. В учреждении образования была создана новая система ученического самоуправления (школьная республика «Демос»), работала ассоциация клубов, школьный пресс-центр (радио «Позитивная волна», газета «ДеМоС». У педагогов уже имеется положительный опыт работы в инновационном режиме.

В инновационную группу вошли наиболее творческие, заинтересованные в решении очерченной проблемы педагоги, которые (по материалам диагностических исследований) постоянно следят за передовым педагогическим опытом, стремятся внедрять его в практику своей работы с учётом изменяющихся образовательных потребностей социума. 100% педагогов-инноваторов постоянно занимаются самообразованием, открыты новому в своей деятельности. Педагогами освоены интерактивные игры, диспуты, тренинги, в своей работе используют интерактивные и групповые формы и методы работы.

У учащихся также отмечалась готовность к инновационному проекту.

Ребята нашего учреждения образования активно участвуют в коллективных творческих делах, КВН, профилактических акциях и др.

Материально-техническое оснащение УО позволила обеспечить качественную организацию и проведение мероприятий по реализации проекта:

- выход в Интернет (14 точек);
- 1 компьютерный кабинет (7 компьютеров);
- 19 компьютеров;
- наличие локальной сети, официального сайта УО https://upk-krasnoe.schools.by, электронной почты korkrasnoe@tut.by
- информационно-библиотечный центр;
- 1 телевизор, 4 копировальных аппарата, методические пособия для обеспечения эффективной деятельности педагогов.

Реализация инновационной деятельности возможна при наличии модели, которая включает методическое обеспечение, кадровый состав, техническое обеспечение.

Алгоритм внедрения инновации.

Организация и управление инновационной деятельностью по внедрению модели формирования гражданской идентичности осуществлялась не только администрацией, но и коллегиально – на педсоветах, совещаниях при директоре, методических объединениях классных руководителей, с участием социальных партнёров.

С целью повышения уровня готовности участников воспитательного процесса к внедрению программы реализации инновационного проекта

проводилась необходимая работа с педагогическим коллективом, учащимися и родителями: изучена инструкция «Об экспериментальной и инновационной деятельности в учреждениях образования Республики Беларусь», литература по теме инновации. Участникам проекта разъяснены основополагающие идеи инновационной деятельности в учреждении образования; проведено инструктивно-методическое совещание с педагогами-инноваторами «Основные направления внедрения инновационного проекта».

Для реализации инновационного проекта была создана группа педагогов-инноваторов, утверждённая приказом учреждения образования «Об организации инновационной деятельности» (приказ пишется на каждый учебный год). Педагогами - инноваторами были определены темы педагогических исследований, работа в камках которых фиксировалась в педагогических дневниках педагогов-инноваторов.

Для осуществления проекта инновационной деятельности разработана и реализована комплексно-целевая программа реализации инновационного проекта, цель которой заключалась в создании организационно-педагогических и научно-методических условий для внедрения модели формирования гражданской идентичности (программа составляется на весь срок) и календарный план поэтапной работы по реализации инновационного проекта (составляется на каждый учебный год).

Задачи программы:

1. Обеспечить социально-педагогическую и психологическую поддержку участников инновационного проекта.
2. Оптимизировать информационное обеспечение инновационной деятельности.
3. Развивать эффективную систему научно-методического комплекса инновационной деятельности.
4. Повысить эффективность воспитательного процесса за счёт использования продуктивных технологий и методик формирования гражданской идентичности у обучающихся.

Педагогическим коллективом, исходя из возможностей учреждения образования и социума, были определены следующие направления инновационного развития:

- обновление содержания образования и воспитания;
- использование продуктивных технологий и методик, программы факультатива;
- концептуальное обоснование и моделирование новых воспитательных структур;
-разработка системы управления и самоуправления.

В обязательном порядке проводилась разъяснительная работа с законными представителями о необходимости работы учреждения образования
в режиме инновации. Так как приоритетным является наличие коллектива профессионалов, способных подготовить все другие виды обеспечения, а затем и осуществить инновационную деятельность - формирование гражданской идентичности учащихся через использование проектных технологий, то одним из основных направлений стало повышение профессионализма педагогов-участников инновационного проекта. Для достижения данной цели использовались различные формы работы. Для успешного включения в инновационную деятельность учителей, учащихся, родителей использованы следующие формы и средства, которые нашли отражение в календарных планах инновационной работы:

встреча «Наши семейные традиции»;

тренинговое занятие "Свет моей души";

проведение выездных экскурсий в рамках проекта «Забытыми тропинками Кореличчины";

проведение Недель национальной культуры;

выставка творчески работающих педагогов «Мастерами не рождаются - мастерами становятся";

проведение ежегодного районного фестиваля «Танцы нашего двора»;

проведение областного семинара-практикума «Внедрение модели формирования гражданской идентичности учащихся в учреждениях образования»;

проведение выездных программ в отдаленные деревни в рамках проекта "Территория детства";

проведение благотворительных программ для инвалидов в рамках проекта "Радуга доброты";

участие в районной научно-практической конференции педагогов по обобщению инновационного опыта.

Для теоретической подготовки всех участников образовательного процесса в течение трех лет проходили заседания творческой группы педагогов-инноваторов, работали факультет для родителей и постоянно действующий семинар для педагогов «Инновационные способы и приемы формирования гражданской идентичности". В планы работы данных структур входили учебные занятия, тренинги, деловые игры, семинары - практикумы и т.д. В планы воспитательной работы классных руководителей были включены мероприятия по формированию гражданской идентичности.

В течение 2016-2019 гг. учащиеся посещали факультативные занятия и занятия по интересам гражданско-патриотической и политико-правовой

направленности: факультатив "Мое Отечество", факультатив "Правила в моей жизни", кружок "Юный правовед".

Деятельность педагогов-инноваторов строилась в соответствии с разработанными темами исследований.

Учителя-инноваторы спланировали инновационную работу, которая включала:

• психологическую диагностику учащихся;

• диагностику сформированности гражданской идентичности учащихся;

• изучение литературы по формированию гражданской идентичности учащихся посредством реализации проектов совместно с социальными партнерами;

• участие в проведении постоянно действующих семинаров, мастер-классов;

• публикации в СМИ.

Постоянно осуществлялся системный контроль и коррекция инновационной деятельности.

С целью творческого взаимодействия участников проекта организовывалось взаимопосещение внеклассных мероприятий. Осуществлялся подбор и проводились тематические обзоры литературы в помощь участникам проекта.

В библиотеке действовала книжная выставка, в кабинете заместителя директора по ВР создан информационный банк по проблемам формирования гражданской идентичности.

С целью информационного обеспечения инновационной деятельности создан банк данных о её участниках, банк диагностических методик, банк методических материалов: сценариев, факультативных занятий.

В ходе реализации инновационной деятельности педагогов осуществлялись анализ и коррекция планов, проектов, программ воспитательной работы, велось стимулирование творчески работающих педагогов из премиального фонда школы учреждения образования.

Росту уровня инновационной культуры педагогов содействовали проведённые педсоветы и совещания при директоре. О деятельности по реализации проекта информировались родители на общешкольных и классных родительских собраниях.

Модель формирования гражданской идентичности у учащихся ГУО «Красненский учебно-педагогический комплекс детский сад - средняя школа» изначально предусматривала определенные новообразования в образовательном процессе: с учениками (создание клуба "Спадчына", реализация проекта "Беларускасць ва ўсім"), с законными представителями и другими партнерами (клуб "Воспитываем в белорусских традициях", проект "Семейно-бытовые традиции"), с педагогами (постоянно действуя семинар"Инновационные способы и приемы формирования гражданской идентичности ").

Однако в процессе реализации инновационного проекта произошли изменения в модели формирования гражданской идентичности. Целесообразным стало положить в основу всей деятельности мегапроект "Беларускасць ва ўсім", который дал начало следующим проектам: "Славься земли нашей светлое имя" (исполнение гимна Республики Беларусь), "Забытыми тропинками Кореличчины" (проведение экскурсий), "Будущее Беларуси начинается с нас» (организация работы шестого школьного дня) , "Украсим Родину цветами" (создание клумб патриотического характера на территории учреждения образования). С течением времени к уже реализованным проектам добавились новые мини-проекты: "Радуга доброты" (помощь инвалидам) , "Территория детства" (организация каникулярных времени для детей из отдаленных деревень) , "Дворик детства" (создание экологической тропы на территории УО для воспитанников детского сада и учащихся начальной школы). Инициаторами проектов стали члены Штаба "Перспектива" и детско - родительского клуба "Спадчына" , работа которых была налажена совместно с социальными партнерами: сельским домом культуры, хором ветеранов труда, Кореличским районным краеведческим музеем, Кореличской районной библиотекой . Организационное заседание Штаба прошло в ноябре 2016г. на базе Кореличской районной библиотеки. Утверждена главная перспектива совместной деятельности - мега-проект "Беларускасць ва ўсім".

Мониторинг процесса и результатов инновационной деятельности.

На подготовительном этапе реализации инновационного проекта разработаны методические рекомендации для участников инновационной деятельности: «Диагностический инструментарий педагога-инноватора», «Критерии и показатели эффективности инновационной деятельности».

Таблица 2. Критерии и показатели, по которым определяется эффективность инновационной деятельности

Критерии сформированности гражданской идентичности	Показатели сформированности гражданской идентичности	Уровни или количественные измерения
Школьная идентичность учащегося	Сын (дочь) своих родителей, ученик своих учителей, гражданин класса, гражданин школы, гражданин общества, член этнической и религиозной группы	Анкета «Школьная идентичность»

Адекватная самооценка своих возможностей, критичность по отношению к себе и окружающим	Самостоятелен, активен, критичен, адекватен в самооценке, проявляет организованность лично и в порученных общественных делах.	Готов к реализации гражданских прав
Личностное развитие учащихся	Умение строить взаимоотношения с другими людьми на основе равенства, уважения и признания ценности других людей; развитие творческой инициативы и познавательного интереса.	Методика «Индекс толерантности» (Г.У. Солдатова, О.А. Кравцова, О.Е. Хухлаев, Л.А. Шайгерова)
Коммуникативные умения учащихся	Умение вести социально-ориентированное, личностно-ориентированное, формальное или неформальное общение. Владеет социальной техникой общения (вступление в общение, распределение и перемена коммуникативных ролей, умение отстаивать свою точку зрения в диалоге и в публичном выступлении, проверка надежности передачи информации, коррекция и т.п.).	Опросник «КОС», шкала «Техника общения» Н.Д.Творогова для изучения выраженности коммуникативных умений. Опросник «Эмпатия» (барьеры в общении), опросник «Общительность и самоконтроль в общении»
Гражданская компетентность	Реализация прав и обязанностей гражданина, выполнение функций гражданина во взаимодействии с другими людьми и властью. Личное совершенство человека как совокупность морально-этических знаний и умений определять и оценивать свое поведение, основываясь на моральных нормах и этических	Диагностика сформированности компонента гражданской идентичности при помощи теста М. Куна и Т. Мак-Партланда «20 высказываний» (модификация Кожанова И.В.),

	понятиях, соответствующих гуманистическим и демократическим ценностям	анкеты самооценки «Я знаю», методики «Понятийный словарь». Анкета «Патриот», методика оценки и самооценки уровня сформированности гражданской идентичности
Исследовательская компетентность	Умение самостоятельно получать знания об обществе из различных источников, включая ИКТ и Интернет, анализировать их и применять на практике, креативно мыслить. Владение исследовательскими умениями и навыками осуществления проектной деятельности	Анкета по выявлению способностей к саморазвитию
Качество управления инновационной деятельностью	Мотивация педагогов на инновационную деятельность, наличие системы стимулирования. Использование информационных технологий в реализации проекта. Качество мониторинга введения инновации	Самооценка методологической культуры учителя. Анкета «Определение мотивов трудовой деятельности педагогов», методика диагностики мотивационной среды
Опыт деятельности по формированию гражданской идентичности	-Мера участия детей в следующих видах деятельности: информационно-образовательном, поисково-исследовательском, краеведческом, экскурсионно-массовом,	Уровень реализации программы «Надежды Беларуси»

	трудовом, проектном; -уважение и принятие прав и обязанностей;	
Удовлетворенность участников процессом и результатом инновационного проекта	Положительная динамика уровня удовлетворенности всех участников проекта (учащихся, родителей, педагогов)	Экспресс – опрос «Исследование удовлетворённости педагогов, учащихся и родителей образовательной деятельностью в учреждении образования»

Предполагается использование метода наблюдения за взаимодействием детей с целью определения миролюбивого и конфликтного поведения; беседы с педагогами и родителями о динамике личностных и поведенческих проявлений детей; беседы с детьми с целью выявления их представлений о гражданственности, патриотизме, моральном поведении.

Среди педагогов проведено анкетирование "Восприимчивость педагогов к новому","Мотивационная готовность педагогического коллектива к освоению новшеств", "Уровень новаторства педагогов в коллективе", "Оценка форм подготовки педагогов", "Профессиональная компетентность педагогов". Проведена диагностика профессиональных затруднений участников инновационной деятельности, диагностика удовлетворённости организацией образовательного процесса.

Успешность воспитания гражданской идентичности учащихся была определена:

- в процессе реальной, социально-ориентированной, публичной, продуктивной, в том числе и учебной деятельности;
- в процессе проведения полезных дел;
- в процессе разработки и реализации социально значимых проектов;
- в ходе решения задач;
- в ходе изучения и презентаций проектов, выполненных учащимися;
- через изучение эмоциональных реакций;
- через изучение ценностных ориентаций;
- через изучение характера отношений в коллективе;
- через изучение характера лидерство;
- через изучение общественной активности.

Каждый год для определения уровня воспитанности учащихся используются диагностики нравственной воспитанности, этики

поведения, отношения к жизненным ценностям, нравственной мотивации, метод «Недописанный тезис».

Оценка результатов инновационной деятельности в учреждении образования.

Работая над реализацией инновационного проекта, мы стремились повысить качество воспитания через внедрение модели формирования гражданской идентичности у обучающихся средствами проектных технологий.

Анализ результатов моральной мотивации у учащихся на начало проекта показал, что высокий уровень имеют 17 учащихся (56,6%), средний - 13 (43,4%). По окончании процентный состав учащихся с высокой моральной мотивацией увеличился и составил 86,6%.

В результате эмпирического исследования самооценки уровня развития социальной креативности личности можно сделать следующие выводы: у 93% испытуемых уровень социальной креативности высок, что говорит об адекватном отношении учащихся к изменениям, происходящим в современном обществе, способности и готовности самим постоянно меняться, проявлять собственную неповторимость.

Основные результаты инновационной работы:

1.Реализация проекта поспособствовала систематизации деятельности по гражданско-патриотическому воспитанию учащихся.

2. Работа в инновационном режиме позволила наладить сотрудничество учебного заведения, законных представителей, общественности.

3. Итоги работы по реализации инновационного проекта «Внедрение модели формирования гражданской идентичности у обучающихся учреждения образования» показывают, что в учебном заведении сложилась система работы педагогического коллектива по формированию гражданского самосознания личности подростка, способности к самовоспитанию и саморазвитию.

4.Как показал мониторинг, организация методического всеобуча педагогического коллектива способствовала повышению профессиональной компетентности всех его членов:

- педагоги владеют методиками научно-исследовательской и инновационной работы;
- научились самостоятельно применять имеющиеся разработки и технологии;

- абсолютное большинство педагогов считают, что материалы и наработки по формированию гражданской идентичности учащихся нужны и полезны в дальнейшей работе.

В результате наблюдения, анализа, диагностических исследований мы можем сказать, что увеличился процент использования педагогами в воспитательном процессе итерактивных технологий, технологий критического мышления, составления проектов. Значительно расширился круг педагогов, разрабатывающих самостоятельно циклы мероприятий гражданско-патриотической и духовной направленности. Второй год в учреждении образования проходит фестиваль патриотической песни. В феврале 2019г. классные коллективы исполняли песни военной тематики, в феврале 2020г. необходимо представить на фестиваль белорусскую народную песню. Инициатором мероприятия стал педагог-инноватор, классный руководитель 2-го класса. В 2020г. продолжили свою работу проекты «Радуга добра» (оказание помощи инвалидам, одиноко проживающим людям), «Территория детства» (на апрель - май запланированы выезды с развлекательной программой, кукольным театром в отдалённые деревни нашего района), «Дворик детства» (на май запланирована разбивка новой ярусной клумбы патриотического характера), «Забытыми тропинками Кореличчины» (также запланированы экскурсионные выезды по району для учащихся других школ), готовится новая экскурсия в музее «Ой лянок, лянок!” об истории льноводства в Кореличском районе. Актуальным остаётся проведение в последнюю субботу мая межшкольного фестиваля «Танцы нашего двора». По итогам реализации проекта у нас в альбомах сохранилось большое количество фотографий добрых дел. С целью самопрезентации у нас возникла идея сделать роспись на стене в виде большого «Дерева добрых дел», на ветвях которого будут висеть рамки с фотоколлажами наших мероприятий - «Плоды добрых дел». Сроки реализации инновационного проекта подошли к концу, однако работа и мышление в инновационном режиме не прекращается. Благодаря проекту, в образовательной системе нашего учреждения появились и закрепились такие интересные проекты и идеи, которые стали яркой «изюминкой» нашей школы, а также дали стимул двигаться дальше.

Результаты педагогических исследований учителей в рамках данной инновационной модели.

В ходе реализации инновационного проекта 4 педагогами-инноваторами проводились исследования по направлениям:
- формирование гражданской идентичности у учащихся 5 – 8 классов через включение в работу детско-родительского клуба «Наследие»;
- формирование информационной культуры у учащихся 7 – 11 классов через включение в работу школьного пресс-центра»;
- формирование правовой культуры у младших школьников через включение в работу факультативных занятий «Правила в моей жизни»;
- формирование гражданской идентичности у учащихся 7 – 11 классов через включение в работу штаба детских и молодёжных социальных инициатив «Перспектива».

Чтобы получить позитивные результаты, взрослым, на наш взгляд, не стоит навязывать свое мнение, превращая детей в пассивных слушателей и исполнителей. Для повышения продуктивности воспитательной пространства в нашем учреждении образования действовала площадка диалога и сотрудничества. Роль посредника в эффективном взаимодействии детей и молодежи с органами власти выполнял информационный и координирующий орган местной детско-взрослой общности - Штаб детских и молодежных социальных инициатив "Перспектива". Организационное заседание Штаба прошло в ноябре 2016г. на базе Кореличской районной библиотеки. Утверждена главная перспектива совместной деятельности - мега-проект "Беларускасць ва ўсім", который состоит из нескольких проектов.

Первым важным общим делом стала реализация проекта «Славься земли нашей светлое имя!". Членами штаба была предложена идея о проведении школьного конкурса на лучшее исполнение гимна классными коллективами. Вторым этапом проекта стало исполнение гимна на площади в агрогородке Красное. Совместно с работниками СПК «Маяк - Заполье », сельисполкома, СДК, хором ветеранов труда Кореличского района на площадке перед сельским домом культуры состоялся флешмоб, посвященный Дню Конституции Республики Беларусь.

Как известно, школьная территория - интересный объект для развития художественного вкуса, творческих способностей. Поэтому членами ШДМСИ "Перспектива" было принято решение о создании социального проекта «Украсим Родину цветами». У нас возникла идея создания цветочных композиций патриотического содержания на территории учреждения. В мае 2017г. совместными усилиями были сделаны цветочные композиции «Я люблю Беларусь», «Салют Победы», «Карта моей страны». Результаты показали, что в мае 2018г. цветочные композиции необходимо корректировать, чтобы добиться четкости форм, так как высажены голубой агератум на плодородной почве

достиг нежелательной высоты, что сделала буквы слабочитаемыми. В 2019 году мы заполнили буквы щебнем, так они стали эффектно выглядеть в любое время года. Мы остались довольны результатами нашей совместной деятельности, тем более данная цветочная композиция получила хорошие отзывы от гостей и родителей нашего учреждения образования.

Нашим учащимся важно наполнить палитру школьной жизни яркими красками и глубоким содержанием интересных дел. И на это они вдохновляют своих сверстников. В течение двух лет традиционный ежегодный фестиваль «Танцы нашего двора» мы проводим как межшкольный. В мае 2017г.он проходил под девизом «Будущее Беларуси начинается с нас».

Фестиваль призван привлечь молодежь в танцевальное движение. Активные и инициативные члены штаба "Перспектива" показывают подросткам, что для хорошего настроения не нужны алкоголь и наркотики. Сердце юношей и девушек должны объединять музыка и безграничная вера в себя.

Хотелось бы отметить, что самым активным инициатором проектов под девизом «Беларускасць ва ўсім» является детско-родительский клуб «Спадчына», созданный на базе школьного краеведческого музея.

Члены клуба «Спадчына» организуют фольклорные постановки «Рождество», «Вечерки», «Гуканне вясны», представление традиционного белорусского кукольного театра «Вертеп», театрализованные представления «Праздник осени», «Масленичные гуляния". Членами клуба была подготовлена и проведена серия экскурсий с включением театрализованных семейно- бытовых и календарных обрядов для учащихся учреждений образования не только Кореличского, но и Новогрудского района. В октябре 2016г. на базе школьного музея прошел фестиваль народной кухни «Беларускі кірмаш», где нужно было не только приготовить блюда местной белорусского кухни, но и найти аутентичные, а также творчески представить их историю, рецепт и процесс подготовления. В феврале 2017г. совместно с СДК, ГУ «Центр социального обслуживания населения Кореличского района», Советом ветеранов Кореличского района была организована встреча «В кругу близких друзей».

В декабре 2017г. прошла неделя национальной культуры, которая была совместно проведена с сотрудниками Красненского СДК. В рамках реализации проекта налажено тесное сотрудничество с ГУ «Центр социального обслуживания населения Кореличского района».

Еще один проект "Забытыми тропинками Кореличчины" предусматривает совместную с районным краеведческим музеем разработку туристических маршрутов, экскурсий по малоизученным местах Кореличского района. По разработанным маршрутам агр. Красное - д.Лесок - г.п.Кореличи - д.Горная

Рута - д.Дольная Рута уже были проведены серии экскурсий для учащихся учреждений образования района.

В 2018/2019 уч. году расширены проекты "Будущее Беларуси начинается с нас» и «Украсим Родину цветами" новыми проектами.

В рамках первого проекта "Территория детства" наши дети организовали досуг на летних каникулах. Мы провели выездные развлекательные программы, социальные и экологические акции в отдаленных от центра агрогородка деревнях. Но там проживают наши дети, и они сами проявляют инициативу, чтобы сделать жизнь этих деревень более яркой и насыщенной. Особенно актуально это в Год Малой Родины. В летний период 2018г. юными волонтерами были проведены выезды с развлекательной программой в д.Полоная и районный оздоровительный лагерь "Радуга". С детьми были организованы веселые конкурсы, подвижные игры, викторины, спортивные игры. Перед выездом учащиеся прошли школу подготовки волонтеров, провели информационную кампанию через интернет-ресурсы. Сам мини-проект учащиеся представили в форме лэпбука- картонной папки, где собран и систематизирован материал.

Следующий проект "Дворик детства" предусматривает благоустройство и расширение игровой среды территории учреждения образования. К году Малой Родины мы решили сделать что-то полезное для самых маленьких ее жителей - воспитанников детского сада и учащихся начальной школы. У нас возникла идея детской площадки, которая будет чем-то похожа на сказочный город, где живут такие же сказочные жители. Но наш дворик должен быть не только привлекательным, но еще и полезным. Для этого ребята обратились с предложениями к воспитателя дошкольного учреждения Кожемякиной Е.В., чтобы та посоветовала, что с точки зрения методики можно размещать на площадке, а что нет. Вместе с Еленой Вячеславовной дети сделали целый макет нашего школьного двора, на котором разместили объекты, что уже имеются, и те объекты, которые только запланировали сделать. Детскую площадку разделили на специальные зоны, которые были включены в экологическую тропу - специально оборудованный маршрут, проложенный среди природных ландшафтов.

Первый пункт тропы - площадка «Город добрых гномов", которая представляет собой небольшое поселение сказочных жителей, домики которых сделаны из деревянных колодок. Особенность колодок заключается в том, что они расположены на естественном корне. Колодки украсили искусственными окошками, крышу сделали из досок. Эту идею ребята увидели в Интернете на одном из сайтов по садоводству. Эту площадку можно использовать для

проведения ролевых игр, а также для наблюдений за изменением состояния пня дерева.
Следующим пунктом экологической тропы стал "Паровоз из Ромашково". Деревянный паровозик, который расположен на детской площадке, выполняет роль клумбы. Паровозик помогает воспитанникам ближе познакомиться с природой и учиться заботиться о ней. Дети принимают участие в высадке рассады цветов и в уходе за ними: делают прополку, поливают в жаркие дни, собирают семена. Третьим пунктом экологической тропы стала метеоплощадка, которая включает корабль и солнечные часы. На этой площадке можно не только играть, но и заниматься некоторыми исследованиями: определять направление ветра, наблюдать за дождем, солнцем.
Вместе с воспитателем дети разработали еще и целый огород, который состоит из нескольких участков: овощи, растения - барометры и ароматические растения.
Ранней весной воспитатели вместе с воспитанниками высаживают овощи на определенные грядки, которые обозначены специальными этикетками-указателями. С весны до осени посетители детского сада выполняют сезонные работы и одновременно наблюдают за ростом и развитием растений. Следующим пунктом экологической тропы стала площадка "Наши друзья насекомые", которая представляет собой пасеку и муравейник. Пасеку сделали из пластиковых бутылок. Пчелиные домики расположены на березовых столбах. Зимой эти домики могут служить кормушками для птиц. Рядом с пасекой разместили муравейник из природного материала: хвоя и опилки. Муравейник находится на окраине нашего мини-леса, где растут березы, сосна, голубые ели, поэтому мы надеемся, что однажды наш домик найдет себе жителей - муравьев. Таким образом, во время прохождения экологического маршрута дети знакомятся с деревьями, растениями, насекомыми нашего ближайшего окружения. На территории нашей школы посажено много разнообразных растений: туя, тисс, сосна, сирень, спирея, айва, ива, лаванда, можжевельник, розы, ели. Все это - большой потенциал для расширения кругозора детей.
Как важно в современном мире остановиться на мгновение и задуматься о тех, кто нас окружает. Нам нужно оглянуться вокруг себя и обратить внимание на тех, кому действительно необходимы поддержка, доброе слово, человеческая теплота, неравнодушие. В связи с этим в нашем учреждении образования был создан социальный проект "Радуга добра", который рассчитан на 2018-2020 годы. В рамках проекта мы планируем наладить общение с инвалидами и одинокими людьми. Это и стало приоритетным направлением нашего волонтерского движения. Выбор темы социального проекта неслучаен: участие

в волонтерском движении позволяет нам проявить свои гуманные качества, внести свой вклад в будущее нашего общества.

Тем более, что у нас уже имеется такой положительный опыт. Уже который год мы наведываемся в социально-педагогический центр деревни Полужье с новогодней поздравительной программой, приглашали воспитанников на праздники в наше учреждение образования. В 2017/2018 учебном году мы активно сотрудничали с Центром социального обслуживания населения Кореличского района.

В декабре 2018г. в актовом зале учреждения образования прошел благотворительный концерт, посвященный Дню инвалидов. Это мероприятие нам помог организовать наш социальный партнер - отец Георгий. Гостями учреждения образования в шестой школьный день стали люди с ограниченными возможностями, но с такими безграничными душами! Встреча прошла в теплой, почти домашней обстановке. Открыли мероприятие наши юные актеры, экскурсоводы, участники клуба "Спадчына". Они представили театральную постановку фрагмента пьесы Янки Купалы "Павлинка". Концертную программу продолжил Владимир Жиров.

В преддверии Нового года волонтерами нашей школы проводится акция "Наши дети" (поздравление детей-инвалидов и учителей-пенсионеров), акция по сбору подарков для воспитанников детского приюта в.Палужжа "Корзина добра". В начале января волонтеры посещают социально-педагогический центр д.Полужье.

В декабре 2018г.состоялась благотворительная выездная поздравительная программа «Радуга добра" в Жуховичский дом престарелых и инвалидов. В проведении акции нам оказали помощь наши социальные партнеры: председатель Красненской сельисполкома Лейко Т.Н. и отец Георгий. На попечении Жуховичского дома-интерната находится 90 инвалидов и престарелых.

Мы продолжим оказывать посильную помощь тем, кто в ней нуждается. Она будет осуществляться и далее с помощью конкретных дел, мероприятий для инвалидов и пожилых людей, проживающих на территории Красненской сельского совета.

Таким образом, инновационный проект завершен, но работа в этом направлении не остановится. Проекты "Радуга доброты", "Дворик детства" и "Территория детства" будут работать и в следующем учебном году, станут яркой особенностью нашего образовательного процесса и учреждения образования в целом.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

Процесс воспитания гражданской идентичности - многоплановая, систематическая, целенаправленная и скоординированная деятельность образовательной системы учреждения образования по формированию у учащихся свойств, характерных для гражданина, патриота своей страны: способности любить свою Родину, быть полезным своей семье, обществу и государству; способности интегрироваться в существующую систему общественных отношений, умения устанавливать контакты с другими людьми; готовности к объединению для решения лично и общественно значимых проблем, к сотрудничеству и согласию.

Оценивая проект «Внедрение модели формирования гражданской идентичности учащихся в учреждении образования», необходимо признать его целесообразность, актуальность и перспективность. Процесс реализации проекта прошел, по мнению педагогов и правящей команды, успешно, несмотря на некоторые изменения в модели и временные трудности, связанные с проблемой взаимодействия с социумом (отсутствие желания интегрироваться в образовательную систему учреждения образования), которые успешно преодолеваются благодаря созданию штаба детских и молодежных социальных инициатив "Перспектива". Успешность реализации проекта подтверждается психологическими исследованиями, а также созданием в учреждении образования творческой исследовательской среды.

По мнению педагогов, в процессе инновации сформирован опыт, который может быть использован в других учреждениях образования:

- проект "Славься земли нашей светлое имя" (исполнение гимна Республики Беларусь);
- проект "Забытыми тропинками Кореличчины" (проведение экскурсий);
- проект "Будущее Беларуси начинается с нас» (организация работы шестого школьного дня);
- проект "Украсим Родину цветами" (создание клумб патриотического характера на территории учреждения образования);
- проекты "Радуга добра" (помощь инвалидам), "Территория детства" (организация каникулярного времени для детей из отдаленных деревень), "Дворик детства" (создание экологической тропы на территории УО для воспитанников детского сада и учащихся начальной школы);
- программа Штаба детских и взрослых социальных инициатив "Перспектива";
- детско-родительский клуб "Спадчына".

Внедрение модели формирования гражданской идентичности посредством налаживания социального партнерства позволило значительно укрепить ресурсы учреждения образования. Результат - постепенное преобразование

сельского социума, развитие образования "путем действия», т.е. посредством включения учащихся в многообразные социальные практики.

Совместная работа по идеологическому воспитанию обеспечивает привитие подрастающему поколению основополагающих ценностей, идей, убеждений, отражающих сущность белорусскогй государственности. Это позитивно сказывается на повышении качества идеологического воспитания учащихся в воспитательном пространстве региона. Значительных проблем в инновационной деятельности коллектив не ощущает.

Предлагаем шире внедрять инновационную деятельность, считаем ее современной и перспективной для решения многих задач образовательного процесса в современной школе.

Подводя итог вышесказанному, следует отметить, что реализация инновационного проекта в учреждении образования подощла к успешному завершению, а результаты инновационной деятельности соответствуют следующим критериям оценки:

1.Высокие уровень востребованности полученного опыта по внедрению проекта.

2.Новизна созданной учреждением образования педагогической системы (обновление системы целей и ценностей; новый образ выпускника; новое содержание вариативной деятельности педагогов и учащихся; новизна управленческого и психолого-педагогического сопровождения образовательного процесса; расширение и совершенствование воспитательной среды).

3.Эффективностьь научно-методического сопровождения инновации, значительный профессиональный рост участников инновационной деятельности, становление коллектива учреждения образования как самообучающейся и саморазвивающейся системы.

4.Высокий уровень личностного развития учащихся, создание среды для развития и саморазвития личности гражданина Республики Беларусь.

Участники проекта получили определенные положительные изменения:

на уровне педагогов:

• повышение профессиональной компетентности;

• сплоченность коллектива педагогов;

• заинтересованность педагогов в инновационной деятельности;

на уровне учащихся:

• активное участие детей в следующих видах деятельности: информационно-образовательным, поисково-исследовательских, краеведческих, экскурсионно-массовых, рабочих, проектных;

• развитие творческой инициативы и познавательных интересов, повышение уровня школьной идентичности.

Опросы родителей показывают высокую степень удовлетворенности качеством образовательной деятельности.

БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЙ СПИСОК

1. Бердникова, И.В., Резник, С.А. Управление инновационной деятельностью по формированию приёмов мыслительной деятельности учащихся / И.В. Бердникова, С.А. Резник // Кіраванне ў адукацыі. – 2008. – № 8.– С. 31–36.
2. Водолажская Т. Идентичность гражданская//Образовательная политика. – 2010. – №№ 5-6.- С. 140-142.
3. Воронович, В.М. Методическое сопровождение инновационной деятельности учреждения образования / В.М. Воронович // Конкурс «Учитель года Республики Беларусь», методическое обеспечение роста профессионального мастерства педагогов. Материалы респ. науч.-практ. конференции. Минск, 25-26 ноября 2008 г. // ГУО «Академия последипломного образования»; Минск : АПО, 2008. – 249 с. – С.157–162.
4. Воронович, В.М. Управление процессом воспитания гражданственности и патриотизма средствами музейной педагогики /В.М. Воронович // Кіраванне ў адукацыі. – 2007. - №12.
5. Вяземский, Е. Е. Концепция гражданского образования в общеобразовательных учреждениях г. Москвы / Е. Е. Вяземский, И. В. Следзевский // Основы государства и права. – 2003. – № 6.
6. Галактионова Н.А. Гражданская идентичность как компонент личностной идентичности // Социология. Экономика. Политика. Известия высших учебных заведений. – 2010. – № 1. – С. 10-12.
7. Добриневская, А.И. Инновационная деятельность: подлинность и имитация / А.И. Добриневская // Кіраванне ў адукацыі. – 2008. – № 8.– С.27-30.
8. Добриневская, А.И. Несколько слов об отчетах учреждений образования о ходе и результатах инновационной деятельности / А.И. Добриневская / Кіраванне ў адукацыі. – № 9. – 2008. – с. 25-29.
9. Еленский, Н.Г. Инновационная и экспериментальная деятельность: сущность, общее и отличное / Н.Г. Еленский // Адукацыя і выхаванне. – 2007. № 6. – С. 31-34.
10. Запрудский, Н.И. Методическая поддержка инновационной деятельности в школе / Н.И. Запрудский // Кіраванне ў адукацыі. – № 10, 2006. – с. 39-42.

11. Зенченко, В.А., Сорокин, А.А. Цивилизационные особенности гражданской идентичности в современной Беларуси [Электронный ресурс] – Режим доступа:http://media.miu.by/files/store/items/uses/xix/mim_uses_xix_05004.pdf.

12. Зимняя, И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И. А. Зимняя // Высшее образование. – 2003. – № 5. – С. 34–42.

13. КанстытуцыяРэспублікіБеларусь 1994 года (сазмяненнямі і дапаўненнямі [Тэкст]. – Мн.:Беларусь,1997.—93с.

14. Кодекс Республики Беларусь об образовании. – Минск: Нац. Центр правовой информ. Респ.Беларусь, 2011.—400с.

15. Коваленя, А.А. Патриотизм – важнейшее условие формирования социально активной личности / Адукацыя і выхаванне. - №5- 2008.

16. Козинец, Л.А. Воспитание гражданина – приоритетное направление работы современной гимназии /Л.А. Козинец, И.А. Дурейко // Адукацыя і выхаванне. – 2006. - № 9.

17. Кучинский, В. И., Виленчик, Л.В. Критерии и показатели оценки деятельности инновационной школы / В.И. Кучинский, Л.В. Виленчик // Кіраванне ў адукацыі. – 2005. – № 4. – С. 30-35.

18. Лукутин, А.А. Знал ли Пушкин Достоевского… / А.А. Лукутин // Преподавание истории в школе. – 2007. – № 6. – С. 24-29.

19. Найн, А.Я. Педагогические инновации и научный эксперимент / А.Я. Найн // Педагогические инновации. – 2004. – № 1. – С. 5-57.

20. Новиков, Л.И. Государственная символика и патриотическое воспитание молодёжи./ Веснікадукацыі - №2- 2005.

21. Островская, А.А. Раскрытие потенциала личности школьника в системе гражданско-патриотического воспитания / А.А. Осровская // Адукацыя і выхаванне. – 2006. - № 12. – С. 32-38.

22. Петракова Т.И. Духовно-нравственное воспитание в условиях общеобразовательной школы: категории, содержание, критерии [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.verav.ru/common/mpublic.php?num=18.

23. Послание президента Республики Беларусь А.Г. Лукашенко белорусскому народу и Национальному собранию // [Электронный ресурс]. – 2012. – Режим доступа, www.president.gov.by.

24. Программа непрерывного воспитания детей и учащейся молодежи в Республике Беларусь на 2011-2015гг.:постановление Министерства образования Республики Беларусь, 24 мая 2011г.,№16 // ЗборікнарматыўныхдакументаўМіністэрстваадукацыіРэспублікі Беларусь .— 2011. – №23. – С.3-28.

25. Прохоренко, О.Г. Патриотическое воспитание молодёжи: потенциал исследовательской деятельности / О.Г. Прохоренко // Адукацыя і выхаванне. – 2007. - №10.

26. Следзевский, И.В. Гражданско-патриотичнеское воспитание детей и молодежи: проблемы и стратегия / И.В. Следзевский // Преподавание истории в школе. – 2007. – № 7. – С. 10-15.

27. Счастный, В.А. Патриотическое воспитание молодёжи в современных условиях/В.А. Счастный // Адукацыя і выхаванне. – 2003. - № 6. – С.28-34.

28. Тавгень, О.И., Добриневская, А.И. – Инновационная политика и инновационная практика в образовании / О.И. Тавгень, А.И. Добриневская // Кіраванне ў адукацыі. – 2005. – № 4. – С. 8-16.

29. Хуторской, А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Нар.образование. – 2003. – № 2. – С. 58–64.

30. Щеглова,Т.К.Устная история и краеведческая работа / Т.К.Щеглова // Преподавание истории в школе. – 1998. – №5.

31. Юшин М.А. Молодежный парламентаризм и формирование гражданской идентичности // ОБОЗРЕВАТЕЛЬ-OBSERVER. – 2007. – №7. – С. 26-35.

«ПРИЛОЖЕНИЕ А»

Сцэнарый свята «Гуканне вясны»

Кіраўнік музея
ДУА "Красненскі вучэбна-педагагічны комплекс
дзіцячы сад – сярэдняя школа"
Мароз М.Ф.

Гучыць музыка. На- палянку, дзе ўпрыгожана бяроза — сімвал вясны і жыцця, выбягаюць скамарохі.

Скамарохі.
Гэй,добрыя людзі!
Паглядзіце, што будзе!
На забаву спяшайцеся,
Ды не вельмі штурхайцеся!
Гэй,добрыя людзі!
Паглядзіце, што будзе!
Усе збіраюцца,
Свята пачынаецца!
Вядучы (В.). Шмат склалі казак, легенд, песень людзі пра сваю зямлю і пра лес свой.
Ёсць у нашага народа з даўняга часу адно паданне, якое пераходзіць ад дзядоў да ўнукаў.
Як брала вясна ў сонца ключы,
Адчыняла сырую зямельку,
Пускала на свет траву-мураву,
Адзявала у лісце бярозы.
Дзяўчынка. Хлопцы! Ці трэба нам Вясна-красна?
Хлопчык. Трэба!
Дзяўчынка. Ці будзем мы яе гукаць?
Хлопчык. Будзем!
В. Давайце падрыхтуемся да прыходу Вясны.
Раней за ўсіх вясной прачынаецца пастушок.

Гучыць музыка «Мсціслаўскі карагод» у выкананні аркестравай групы харэаграфічнага ансамбля «Харошкі». Хлопчык-пастушок у саламяным капелюшы імітуе ігру на дудцы.
В. Птушачкі пачулі музыку і заспявалі звонка.

Група дзяцей выбягае на дыбачках з птушачкамі і званочкамі. Дзеці-птушкі лётаюць і вяртаюцца на месца.
В. Сонейка ўздымаецца ў неба, ззяе праменьчыкамі. Дзяўчынка-сонейка танцуе каля пастушка, трымаючы дзве жоўтыя стужкі. Хлопчык можа сесці на пянёк. Прыгрэла цёплае сонейка, і разліліся гаманлівыя веснавыя ручайкі.

Хлопчыкі са стужкамі сіняга колеру бягуць адзін за адным «змейкай» па паўкрузе. «Сонейка» працягвае свой танец, пасля чаго садзіцца. «Ручайкі» заканчваюць свой бег і вяртаюцца на месцы.
Дзяўчаткі выходзяць і збіраюць кветкі, любуюцца імі, танцуюць. Падыходзяць да пастушка.
Песня пра вясну *(на выбар музычнага кіраўніка).*
Дзяўчынкі.
Ці дазволіце, добрыя людзі,
Вясну клікаць,
Зіму праважаць, лета дажыдаць?

Красна сонца, ясен свет,
Угрэй, упар зямлю,
Распусці зялёную траву.

Вылеці, пчолка ярая,
Вынесі залатыя ключыкі,
Замкні халодную зіманьку,
Адамкні цёплае лецейка
.
Гэй, рабяты, выходзьце,
Будзем славу Сонцу спяваць
Ды Вясну клікаць!

Карагод «Прыйшла Вясна».
В. Блаславі, Божа,
Вясну-красну пеці,
На ціхае лета,
На буйнае жыта.
Песня «Вясновы дзень».

У *гэты час выходзяць Вясна і Зіма.*
Зіма.

Ой, чалом, чалом ды цёплае лецечка!
Вясна.
Ой, здарова была ды халодная зімачка!
Зіма.
Чаму цябе велічаюць, Мяне, зімачку, праклінаюць?
Вясна.
Бо ты, Зімачка, халодная,
Лугі, балоты памарозіла,
А я, Вясна, ды вясёлая.
(Чуюцца крыкі.)
Згары, Зіма, ты нядобрай была!
Адыдзі, Зіма, ты мокрай была!
Згінь, Зіма!
Пусці Вясну на зямлю!

Песня «Надаела нам Зіма».
Зіма.
Галаву вядзе да сну
(Моц акоў маіх аслабла),
Але я вам яшчэ паспею
Адамкнуць Вясну-красну.
Вясну з прыходам вітаю
І трон ёй свой саступаю.
Я ж ад'язджаю на спакой
У паўночны край любімы свой. *(Уцякае.)*

В. Прагналі Зіму, будзем Вясну славіць.
Дзіця.
Шуміць, гудзе, Вясна ідзе,
Шчасце і радасць людзям нясе.
Ой, Вясна, Вясна,
Як жа ты красна!
Мы для цябе спяваем,
Цябе сустракаем.

Песня «Гімн Вясне».

Вясна.
Добры дзень, мае даражэнькія,
І дарослыя, і маленькія:
Усім, хто мяне чакаў,
Карагодзікі рыхтаваў!
Зіме канец — Вясне пачатак!
Для нас усіх сягоння свята.

Музыка, грай! У коле вялікім
Няхай паскачуць чаравікі.

Вясна выконвае танец.

Вясна. А зараз я зраблю вам такі падарунак, які ні за золата, ні за грошы не купіш. Я загадаю вам загадкі:

- Стукае, грукае, і нідзе яго не відаць. *(Гром.)*
- У адным доме сотні жыхароў, а сям'я адна. *(Вулей.)*
- Доўгі насок, тонкі галасок, хто яго заб'е, той сваю кроў пралье. *(Камар.)*
- Чоран, ды не воран, рагаты, ды не бык, шэсць ног без капыт, ляціць — вые, сядзе — зямлю рые. *(Жук.)*
- Сем тысяч майстроў зрабілі хату без акон і без вуглоў. *(Мурашкі.)*
- Ля дарогі — шарык белы, вецер дзьме, а шарык цэлы, а як дзьмухнуць хлапчукі — пух ляціць ва ўсе бакі. *(Дзьмухавец.)*
- У чырвоных ботах ходзіць па балотах. *(Бусел.)*

Але ж, мае даражэнькія, не сама я да вас прыйшла — мяне птушачкі на крылах прынеслі, а якія, адгадайце.
Дзеці называюць пералётных птушак.
Вясна. Птушачкі, птушачкі ляцяць, Вясну красную нясуць.

Песня «Дзень вясёлы які».

Дзяўчаткі *(падбягаюць да Вясны).*
А ты, Вясна, а ты, красна,
Што ты нам прынесла?
Вясна.
А прынесла я вам цёплую вадзіцу, зямлі — травіцу, пастушкам — па кіёчку, а дзяўчаткам — па вяночку.

Карагод з вяночкамі.

З'яўляюцца валачобнікі, спяваюць, б'юць у бубен, свішчуць.
Валачобнікі.
Ой, барамі сасновымі,
Ой, палямі жытнёвымі,

Ідуць, ідуць валачобнікі,
Гукаючы, спяваючы.

Валачобнікі валачыліся,
Валачобнікі намачыліся.

А за чый двор зачапіліся?
В. Ды за наш двор зачапіліся.
Валачобнікі *(ідуць да гаспадыні).*
Ой, ці дома пані гаспадыня?
Гаспадыня. Дома, дома.
Валачобнікі.
Гаспадыня, гаспадыня,
Зіма ўжо прагнана,
Адчыняй свае дзверы,
Заві нас у госці!
Гаспадыня. Заходзьце, добрыя людзі! Дзякуй за добрую навіну!
Валачобнікі.
Валачобнікі — не дакучнікі.
Не часта ходзяць, не дакучаюць,
У гэты гадочак — адзін разочак.
Усе разам. Частуй нас, гаспадыня, за тое, што Вясну паклікалі.
Гаспадыня. Каб пачаставаць, трэба спачатку заспяваць, павесяліць нас, бо без падпалу і дровы не гараць.
Валачобнікі спяваюць прыпеўкі, іх частуюць.

Валачобнікі. Дзякуй за пачастунак, пойдзем далей, панясем добрую навіну іншым людзям.
Жадаем, каб былі здаровымі!
Каб былі багатымі, як зямля!
Вам шчасця, долі і хлеба уволю!
Багатага ўраджаю ў новым годзе!
Гаспадыня. Дзякуй, ручніком усім дарога! У добры час!
В. Вясна, Вясна-красна!
Прыйшла з радасцю,
З вялікай міласцю, з цяплом, дабром.
Пра цябе мы спяём.

Песня «Вясна прыйшла».
Выскаквае Чорт.
Чорт. Як у вас тут весела! А я сядзеў, сядзеў на гарышчы, ды й замёрз.
Гаспадыня. Мо, гульню якую ведаеш?
Чорт. Хіба толькі ў хвосцікі пагуляць *(паказвае свой)?* Дык у вас жа хвосцікаў няма.
Гаспадыня. Ёсць! Вось яны, нават каляровыя.

Гульня «Хвосцікі».
Чорт. Пагрэўся, дзякуй за прытулак.

В. Шмат святаў вясною. Вось, напрыклад, у Вербную нядзелю *(за тыдзень да Вялікадня)* у царкве вярбу свецяць. Вось і я была ў царкве, бацюшка

папырскаў на вярбу святой вадой — яна стала чароўнай. Калі прайсці праз вярбовую брамку ці пабіць чалавека вярбою па плячах, то ён цэлы год хварэць не будзе, стане моцным, здаровым і смелым. Нават баязлівы стане смелым. Дык, можа, і мы так зробім?

Дзяўчаткі бяруць галінкі бярозы, становяцца парамі, ствараюць брамку. Дзеці, што будуць удзельнічаць у спартыўных спаборніцтвах, праходзяць праз брамку, вядучы злёгку б'е іх вярбовымі галінкамі.
В. Вярба — хлёст, б'е да слёз,
Не я б'ю, вярба б'е.
За тыдзень — Вялікдзень.
Будзьце здаровы, як тая вярба. *(2 р.)*
Слухайце бацьку,
Слухайце маці.
Не забывайце ўсім памагаці!
Старэнькім, маленькім
ці хворым можа,
А вам усім няхай Бог дапаможа!
А зараз давайце паглядзім, якімі вы сталі дужымі, смелымі.

Спартыўныя спаборніцтвы.
Гучаць царкоўныя званы.

В. Ці здагадаліся, якія гудуць званы? Правільна, бо цяпер Велікодны тыдзень.
Віншуем вас са святам Хрыстовым,
З Хрыстовым днём,
чырвоным яйкам!
Давайце пагуляем з пафарбаванымі яйкамі.

Гульня «Біццё і качанне яек».

Спачатку гуляюць у біткі, а потым качаюць бітае, бо цэлага шкада. А ў каго яйка далей пакоціцца, у таго жаданняў больш збудзецца, увесь год ён будзе весялейшы, здаравейшы, мацнейшы за ўсіх.
В. А яшчэ вясною будзілі мядзведзя, бо лічылася, што як толькі ён прачнецца, дык і вясна пачнецца. Давайце і мы яго разбудзім. Вось ён моцна спіць у бярлогу.
Мядзведзь схаваны под вялікаю колькасцю газет. Дзве групы дзяцей бягуць і здымаюць газеты па адной, па чарзе.
В. Эй, будзілі вы, дзеткі, мядзведзя, а ён усё спіць ды спіць. Што будзем рабіць?
Гаспадыня. А нашто ж яму прачынацца, калі няма чым частавацца? Вось калі пачуе, што пчолы ўжо гудуць ды мёд нясуць, адразу прачнецца! Трэба пчолку паклікаць. Паўтарайце за мной:

Ты, пчолка ярая,
Ты вынесі ключыкі,
Ключыкі залатыя.
Адамкні вясну,
Замкні зімачку.

З'яўляецца пчолка, танцуе вакол мядзведзя под музыку, трымаючы у руках залатыя ключыкі, якімі яна нібыта «адмыкае» мядзведзя. Ён прачынаецца і прытанцоўвае разам з пчолкай.

В. Ну, вось, дзеткі!
Справе — час, на пацеху — гадзіна.
Заўтра чакае дзень клапот,
На развітанне — карагод.

Карагод.

Под музыку заходзіць Мікітка з дрэвам і шпакоўняй.

Мікітка. Добры дзень! Я завітаў да вас, каб разам сустракаць Вясну. А ці ведаеце вы, што вясною дрэвы садзяць ды шпакоўні вешаюць.
Пасадзілі дрэўцаў шмат
Мы з дзядулем каля хат.
Запрашаю і вас папрацаваць, тады і вас будуць радаваць сваімі песнямі галасістыя шпакі.

Дзеці з выхавальнікам і з Мікіткам садзяць дрэвы, вешаюць шпакоўні.

«ПРИЛОЖЕНИЕ Б»

Сцэнарый адкрыцця Тыдня беларускай культуры
“Мы славім родны край”

Кіраўнік музея

ДУА “Красненскі вучэбна-педагагічны комплекс

дзіцячы сад – сярэдняя школа”

Мароз М.Ф.

1 вядучы.
Ёсць зямля на Зямлі,
Ёсць на свеце зямля,
Куды ўсе караблі
Зблізку ідуць і здаля.
2 вядучы.
Мы радзіліся тут,
Мы хрысціліся тут.
Тут бацькоўскі наш кут,
Тут царуе наш люд.
1 вядучы.
Дзе б ні быў твой спачын,
Даль праз далі відна.
Дом на ўсіх у нас адзін
1 и 2 вядучы (разам)
І Радзіма адна.
2-і вядучы.
Ты знаеш край,зачараваны край,
Дзе ў салаўіных песнях-кожны гай,
Дзе вабіць сэрца неабсяжнасць ніў,
Дзе ззяе хваль азёрных пераліў,
Дзе зоры над курганамі мігцяць ,
Дзе ўдалячынь вядуць шляхі жыцця,
Дзе ў кожнай хаце ты-жаданы,свой,
Дзе некалі мы стрэліся з табой,
Дзе вечна птушкі свае гнёзды ўюць,
Дзе нават і памерлыя жывуць.

1-ы вядучы.Сёння у нашай зале адбудзецца сустрэча з далёкім мінулым і днём сённяшнім нашага краю.Усе мы з вамі прыйшлі сюды,каб яшчэ раз дакрануцца і словам ,і думкамі да самага святога-нашай Бацькаўшчыны.

2-і вядучы. Увага! Гучыць гімн Рэспублікі Беларусь!

1- ы вядучы. З 4 па 9 снежня ва ўстанове адукацыі будзе праходзіць тыдзень беларускай культуры. Для знаёмства з планам слова прадастаўляецца намесніку дырэктара па выхаваўчай рабоце Скварада Юліі Уладзіміраўне.

2-і вядучы.З чаго пачынаецца Радзіма?З таго месца ,дзе ты зрабіў першыя крокі,вымавіў першае слова,упершыню пайшоў у школу.

1- ы вядучы. Усё на радзіме самае дарагое,самае блізкае.І куды б нас ні закінуў лёс,ніколі не парвецца з ёю,радзімай,душэўная повязь.Гэтая зямля-наша Карэліччына.

2-і вядучы.Як прыемна кожны дзень адкрываць для сябе таленавітасць нашага народа,бачыць прыгажосць роднага куточка,слухаць пявучую беларускую мову і адчуваць ў душы вялікі гонар за сваю Радзіму.

2-і вядучы.Радзіма-гэта шчасце,Радзіма-гэта рай,
Радзіма-гэта песні,што льюцца з краю ў край.
Радзіма-гэта сонца,зямля ў зіхценні рос.
І любім мы Радзіму,яна- наш светлы лёс.

1-ы вядучы.Сёння наша краіна-незалежная,самастойная дзяржава-Рэспубліка Беларусь.Гэта зялёны лісток на карце свету:сасновыя бары,бярозавыя гаі,духмяныя лугі ,векавыя пушчы,ураджайныя палеткі,багаты жывёльны і птушыны свет,у нетрах нашай зямлі многа карысных выкапняў .

2- і вядучы.А галоўны скарб яе-людзі!Яны праслаўляюць нашу краіну,нясуць у свет добрае імя беларусаў.

1 - ы вядучы.Калі ўбачыш хоць раз у жыцці гэтую зямлю-не забудзеш яе ніколі.Калі пройдзеш па гэтай зямлі-палюбіш яе усім сэрцам.

2 - і вядучы.Мы-беларусы-павінны памятаць пра гэта і ганарыцца гэтым.Каб звацца беларусам,каб Беларусь стала для цябе роднай,трэба ведаць пра сённяшні дзень,пра наш родны беларускі край.Ён прыгожы і па-свойму адметны на поўначы,на поўдні,на ўсходзе і захадзе.Ён прыгожы і непаўторны сваімі рэкамі і азёрамі,сваімі лясамі і лугамі,сваімі сцежкамі і дарогамі.Белавежская пушча і Браслаўскія азёры,Палессе і Свіцязь,Налібокі і Нарач –усё гэта наша спадчына,якая аднойчы і назаўсёды даецца кожнаму разам з жыццём.Спадчына!Якое простае слова і які няпросты сэнс!Спадчына-гэта народныя звычаі і культура,гэта наша родная мова,гэта веліч і слава народа.

1 - ы вядучы.
Я – беларус, я нарадзіўся
На гэтай казачнай зямлі,
Дзе між лясоў і пушчаў дзікіх
Адвеку прашчуры жылі.
Я – беларус, я ганаруся,
Што маю гэтае імя:

Аб добрай славе Беларусі
У свеце знаюць нездарма.
Я беларус – і я шчаслівы,
Што маці мову мне дала,
Што родных песень пералівы
І зблізку чую і здаля.
2 – і вядучы.
Якой далёкай ні будзе дарога,
Якім бы шырокім ні здаўся прасцяг, -
Вяртайся сюды да святога парога: Адсюль твой пачатак і тут твой працяг.
1-ы вядучы. Слова прадастаўляецца педагогу-арганізатару Галавач Галіне Анатольеўне.

“ПРИЛОЖЕНИЕ В”

"Добры вечар, шчодры вечар!.."

Гасцёўня, прысвечаная святкаванню Каляд (V—VII класы)

Кіраўнік музея
ДУА “Красненскі вучэбна-педагагічны комплекс
дзіцячы сад – сярэдняя школа”
Мароз М.Ф.

Мэты: шырэй пазнаёміць з даўнімі беларускімі традыцыямі, асаблівасцямі калядавання, папулярызаваць нацыянальную культуру; развіваць уменне трымаць сябе перад аўдыторыяй; выхоўваць павагу і любоў да народнай спадчыны, мовы беларусаў.

Настаўнік. "Ехала Каляда ў чырвоным вазочку, у чырвоным вазочку на сівым канёчку..."
Каляды — беларускае народнае свята, традыцыя, якую мы павінны шанаваць, ведаць, каб маглі перадаць іншым. Сёння мы і прысвячаем свае свята Калядам. Адкуль пайшло гэта свята і што яно сабой уяўляе, раскажуць і пакажуць нам вучні.
Першы вядучы. Каляды (ад лац. *calendae* 'календы' — назва першага дня кожнага месяца ў рымлян) — народнае зімовае свята, якое адзначалася з 24 снежня па 6 студзеня. Характэрны тры абрадавыя вячэры (куцці).

Другі вядучы.
Паехала Каляда з канца ў канец!
На Каляды калядуйце!
Піць і есці не шкадуйце!
Шчадруйце, шаноўныя!
Жывіце год да ста так!
Хай едзе ў вашы двары
прыбытак і дастатак!
Першы вядучы.
Добры вечар, шчодры вечар!
Добрым людзям на здароўе!
Другі вядучы.

У калядны шчодры вечар
Ўсім вам шчасця і здароўя.
Першы вядучы.
Вітаем вас, шаноўныя, на нашым святе!
Шчыра запрашаем з намі калядаваці!

З'яўляецца калядны гурт і спявае:
Прыйшла Каляда калядуючы,
А за ёю дзеўкі шчадруючы...
А калядныя бліны ладныя,
А пшанічныя вельмі пышныя.

Першы калядоўшчык.
Добры вечар, шчодры вечар!
Добры вечар таму, хто ў гэтым даму!
А.людзей тут цераз край,
Хоць ты лыжкай мяшай.
Другі калядоўшчык.
А ці рады вы нам?
Калі вы нам рады,
Мы вам да парады,
І, як кажуць нашы людзі,
Хай вам даспадобы будуць жарты, песні,
Бо без песні жыць няёмка, Хоць ты трэсні.
Трэці калядоўшчык.
А без скрыпкі і дуды
Ходзяць ногі не туды,
А яшчэ у прывітанне
Пажадаць мы вам хацелі...
Чацвёрты калядоўшчык.
Каб ад нашага спаткання
Крышку вы памаладзелі,
Каб не ведалі вы злосці,
Каб жылі у весялосці,
Вушы каб у вас не вялі,
Каб вы добра ўсе гулялі.
Разам.
Ўсім ад краю і да краю
Шчасця і дабра жадаем.
Першы вядучы. А дзе ж самі гаспадары нашай гасцёўні?
Другі вядучы. А вось і гаспадары.

Гучыць песня ў выкананні калядоўшчыкаў.
На новае лета хай родзіцца жыта.
Шчодры вечар, багаты вечар!

Жыта, пшаніца, усякая пашніца.
Жадаем табе, слаўны гаспадару,
Шва варыці, сынкаў жаніці,
Пасаг збіраці, дочак выдаваці.

Першы калядоўшчык. А мы ведаем, што ў пана гаспадара дачушка ёсць, а прыгажунечка!.. Нібы каліна красная.
Другі калядоўшчык. Выйдзі, Зосечка, павярніся, нам, калядоўшчыкам, пакланіся.

Гучыць песня ў выкананні калядоўшчыкаў.
А ў лузе, лузе каліна красна.
Святы вечар добрым людзям!*
Ой, ясней-красней Зосечка ў таты.
На двор хадзіла — ўвесь двор скрасіла.
У сені ўвайшла — сені заззялі.
У хату ўвайшла — паны стаялі.
Паны стаялі, шапкі здымалі.
Шапкі здымалі, у яе пыталі:
Ці ты князёўна, ці каралеўна?
Я не князёўна, не каралеўна,
Таткава дачка красна паннача.
Мамчына дачка, як ягадачка.
Мы ж цябе, красну, не зважаем
І з калядою мы паздраўляем!

___

* Паўтараецца пасля кожнага радка.

Трэці калядоўшчык. Табе, Зосечка-прыгажунечка, песня спета, песня спета, ды насупраць лета, каб вялікая расла, ды замуж пайшла, бацьку-матку вяселлем страсла...

Калядны гурт становіцца паўкругам.
Чацвёрты калядоўшчык.
А ты, каза, не ляніся!
Туды-сюды павярніся,
Ножкамі пастукачы,
Рожкамі паляскачы.
Паскачы для народа,
Каб урадзіла жыта
Ў новым годзе многа.
А вы, людцы добрыя, не сядзіце,
Казу-весялушку ў карагод вазьміце.
Хто з казою патанцуе,
Таму ў новым годзе пашанцуе.

Каза г ўвесь гурт ідуць у натоўп, заводзяць карагод. Спяваецца песня.
Го-го-го, каза,
Го-го-го, шэра.
Дзе рожкі падзела?
- На соль праела.
- Лезь, каза, на печ,
Пакажы чапец.
- Лезь, каза, на кут,
Пакажы хамут.
Каза *валіцца і ляжыць як мёртвая.*

Першы калядоўшчык.
Што ж гэта стала,
Мая каза упала, ссохла, прапала.
Другі калядоўшчык.
Ты, каза-казіха,
Устань, развесяліся.
Ты расхадзіся.
Гаспадар ідзе,
Рэшата нясе,
Рэшата аўса,
Паверх каўбаса,
Тры кускі сала,
Каб каза устала.
Трэці калядоўшчык. Не хоча каза ўставаць — трэба лякарства ёй даць: нацерці бок кійком, падняць батагом. Каза мая вучоная — кіем хрышчоная, прайшла ўсе навукі, ведае розныя штукі. А ну, закладай рогі ды падбірай ногі!
Каза падымаецца і ідзе да гурта.

Першы вядучы. На Каляды варожаць. Варажба — гэта заўсёды таемнасць, надзея, спадзяванне. У кожнай вёсцы варажылі па-рознаму. Цягнулі з-пад ручніка саломінку. Калі доўгая, добрая будзе саломінка — на ўраджай. Калі кароткая — добрая будзе бульба. І мы зараз паварожым.

Гульня "Яшчар"

Дзеці становяцца ў круг, узяўшыся за рукі, водзяць карагод. Адзін хлопчык (Яшчар) садзіцца пасярод круга. Усе ходзяць вакол яго і спяваюць:
Сядзіць, сядзіць Яшчар.
Гэй, нам, гэй!*
У залатым крэсле,
У лясковым кусце.
Яшчар гарох точыць,
Жаніціся хочыць.

* Паўтараецца пасля кожнага радка.
Д з я ў ч а т ы:
Яшчар-панок, аддай вянок.
Я ручкі, ножкі мазаліла,
Свайго вяночка не знасіла.
Яшчар аддае вянок дзяўчыне, якая спадабалася. Можна выбраць іншага хлопчыка Яшчарам, і гульня працягваецца.

К а з а. Хто хоча пакаштаваць аладкі? Калі ласка! А патрэбна для гэтага ўсяго толькі адгадаць загадку! *(Загадвае загадкі.)*

1. Сіта — не сіта, рукамі не віта, пража — не пража. Хто знае, той скажа. *(Павуцінне.)*
2. Без рук, без ног, а на дрэва ўзлез. *(Хмель.)*
3. Круглы, тоўсты, абкручаны мільёнамі абручыкаў. *(Клубок нітак.)*
4. Сам драўляны, а галава жалезная. *(Малаток.)*
5. Які гасцінец нельга прапанаваць у падарунак? *(Дарогу.)*

Хто адгадаў загадкі, той атрымаў аладкі.
Калядны гурт завяршае свята.

Першы калядоўшчык.
З песняй шчыраю калядуем мы
У святую ноч пад шатром зімы.
Другі калядоўшчык.
Мы прыйшлі да вас пажадаць дабра
Ад усёй душы, як сваім сябрам.
Трэці калядоўшчык.
Няхай збудзецца, што жадаецца,
Што задумана — прыдбаецца.
Чацвёрты калядоўшчык.
Каб прынёс год новы вам
Дабрабыт і плен,
Многа радасці, светлых дзён.
Каза.
Дзякуем вам за добры прыём,
Цераз лета і восень зноў к вам прыдзём.
Разам. Усяго вам добрага. Да сустрэчы!

“ПРИЛОЖЕНИЕ Г”

СВЯТА ВЯЛІКДЗЕНЬ

Кіраўнік музея
ДУА “Красненскі вучэбна-педагагічны комплекс
дзіцячы сад – сярэдняя школа”
Мароз М.Ф.

Ход мерапрыемства

Вядучы Сення мы пагаворым пра веснавыя святы.А якія святы святкуюць вясною?

Вясной адзначаецца вялікае народнае свята Дабравешчанне.Лічыцца, што ў гэты дзень Дзева Марыя атрымала добрую вестку аб тым, што ў яе народзіцца Сын Божы.Старыя людзі кажуць, што Дабравешчанне – надзвычай важны дзень, калі “птушка гнязда не ўе, а дзеўка касы не пляце”

Затыдзень да Вялікадня святкуецца вербная нядзеля. Па традыцыі ў гэты дзень асвячалі ў царкве галінкі вярбы і імі ўсхваялі родных.

Не я б’ю,вярбаб’е,
Праз тыдзень - Вялікдзень.
Вярбовым дубцом,
Ды самым канцом.
Будзьце здаровы, як тая вярба,
Будзьце вясёлы, як тая вясна,
Слухайце бацькі, слухайце маці
Не забывайце ўсім памагаці,
Старэнькім, маленькім,
Ці хворым, можа,
А вам усім хай Бог дапаможа.

(Гаспадыня кранае галінкам ігасцей, якія прысутнічаюць на святе).

Пачастуем мы вярбой гасцей,
Каб хадзілі да сваіх сяброў часцей,
Каб здаровымі былі,
Многа добрых спраў рабілі.

Танец з галінкамі

Праз тыдзень ад Вербнай нядзелі святкавалі Вялікдзень – найвялікшы дзень. Некалі Бог паслаў на Зямлю свайго сына Ісуса Хрыста. Ён збаўляў людзей ад розных хвароб, выратоўваў ад смерці. Ён вучыў усіх жыць у згодзе, любіць адзін аднаго, дапамагаць слабым і хворым, заўсёды быць добрымі, чулымі,

спагадлівымі. Але былі людзі, якім не падабалася вера Хрыста, яго магутнасць. Сярод яго вучняў знайшоўся і здраднік. Ён данёс на Ісуса. Шмат выпрабаванняў прыйшлося перанесці Хрысту перад смерцю: страшэнны суд, здзекі,распяцце на крыжы.
Пасля смерці веруючыя людзі знялі цела Ісуса і аднеслі ў пячору, уваход заклалі вялікім каменем. Праз некалькі дзён жанчылі ўбачылі, што ўваход адкрыты, а цела Хрыста знікла.Ангел сказаў ім: “ Ён уваскрэс”.
Галоўным сімвалам свята з яўляецца яйка, якое лічылася крыніцай вечнага жыцця, прадаўжэння чалавечага роду. Яйкі фарбавалі ў чырвоны колер.
У Святым Паданні апавядаецца, што аднаго разу Марыя Магдаліна, прапаведуючы веру Хрыста, прыйшла да імператара Рыму і падаравала яму яечка са словамі: “Хрыстос уваскрэс!”. У сапраўднасці слоўсвятой Магдаліны ўладар імперыі пераканаўся на свае вочы: звычайнае яйка ў ягоных руках раптам пачало ружавець і ўрэшце стала ярка – чырвоным. З той пары мы падчас найвялікшага свята дорым адзін аднаму фарбаваныя яйкі як знак крыжовых пакут Ісуса Хрыста дзеля нашага духоўнага ўваскрэсення, як сімвал несмяротнасці такога жыцця. І пранікнёна ўсклікаем:”Хрыстос уваскрэс!- “Ваісціну уваскрэс!”

1.Голасам магутным загрымелі звоны
Па блакітным небе ў бляску сонца кос.
Палілісь урачыста радасныя тоны,
Бо Хрыстос памершы ў трэці дзень уваскрос.
2.Вецярок вясновы з радасці спявае.
Птушак пералівы імкнуцца ў вышыню,
А вясна на ліры гімн Хрысту іграе,
Гожа прыбірае краскамі зямлю.
3.І вы, людзі,ранамі Хрыстовымі
Збаўлены ад грэху, зрок узнясіце ўвысь!
Удзячнаю малітваю добраму Ісусу
Сэрцам і душою горача маліцесь.
4. Голасам магутным грымяць сёння звоны
Па блакітным небе ў бляску сонца кос.
Льюцца ўрачыста радасныя тоны,
Бо Хрыстос, наш Збаўца, у трэці дзень уваскрос.

Песня: «Пасху радостно встречаем» (Слова В. Кузьменкова)
1. Пасху радостно встречаем
И поём: «Христос воскрес!»
Мы все дружно отвечаем:
«Он воистину воскрес!»
Припев:
Он воскрес! Он воскрес!
Он воистину воскрес!

Он воскрес! Он воскрес!
Он воистину воскрес!

2. Всюду радость и объятья.
Брат, сестра: «Христос воскрес!»
Ад разрушен, нет проклятья,
Он воистину воскрес.
Припев тот же.
Он воистину воскрес!
Он воскрес! Он воскрес!
Он воистину воскрес!

Вядучы На першы дзень, на Вялікдзень валачобнікі збіраліся.
Вось і на наша свята завіталі валачобнікі.
Сустракайце іх.

Антось Вось і дачакаліся Вялікадня.
А колькі ты прысмакаў прыгатавала да яго, Васіліна!
Васіліна Зараз Антось будзем гасцей сустракаць і частавацца.
Ці чуеш, хтось да нас завітаў.

Валач.1 Ой , барамі сасновымі,
Ой, палямі жытнёвымі
В2 Ідуць, гудуць валачобнікі,
Гукаючы, спяваючы
В3 Валачобнікі валачыліся.
А за чый жа двор зачапіліся?
В5 Ой, ці дома пані гаспадыня?
Васіліна Дома,дома.
Валач.1 Валачобныя – людзі добрыя,
Хрыстос уваскрэс, Сын Божы!
Валачыліся, намачыліся,
Зайшлі да бабкі – падсушыліся.
Вясна – красна на ўвесь свет.
Хрыстос уваскрэс!
Антось і Васіліна Ваісціну васкрэс.
Заходзьце ў хату.
Валач.1 У гэтавялікае свята—Вялікдзень
Ды пойдзем да першага двара.
Ці запросяць да гаспадарскага стала?
З чырвоным яйкам, з цёплым акенечкам.
Валач.2
А мы ідзём, ідзёмпадбагаты дом,
Пад багаты дом "Дзень добры!" даём,

Дзень добры таму, хто ў гэтым даму.
Гаспадарочак, слынны паночак,
Ціспіш, ці ляжыш, ці адпачываеш?
Ці нас, валачобнікаў, дажыдаеш?
3-і валачобнік.
А ціўслыхтабенашыпесенькі?
Валачобныя, велікодныя?
4-ы валачобнік.
Каліняўслых, дык Бог з табою,
Каліўслых, гукай са мною,
Адкрывайклямачку, заві ў хатачку.
Гаспадар
Перш чымзваць,
Час ужо і песню заспяваць,
Святочныявіншаванніказаць.
Песня "Святы дзень"
1.Вялік святы дзень наступіў,
Ён радасць свету абвясціў:
Гасподзь уваскрос, збавіцель наш-
Хрыстос Уваскрос!(3р)
2. Жанчыны міра прыняслі
І да магілы падышлі.
Там бачаць ззянне і святло-
Хрыстос Уваскрос!(3р)
3.Жанчынам Ангел там сказаў:
"Хрыстос Уваскрос і з мертвых устаў,
Дарма шукаеце яго-
Хрыстос Уваскрос!(3р)
4.Спявайма ў цэрквах і дамах
Пра збаўцу нашага Хрыста,
Няхай гучыць урачыста скрозь
Хрыстос Уваскрос!(3р)
Васіліна Дзякуем за цудоўную песню.

В.1 Валачобнікі -не дакучнікі.
Не часта ходзяць, на дакучаюць
В.2 Мы прыйшлі да вас не проста так.
Хто любіць танцы, гульні, скокі
Той не будзе сумаваць!
В.3 Мы ўсіх вас запрашаем,
З намі ў гульні пагуляць.
Песня " Чаму ж мне не пець"
Васіліна Дарагія сябры! А вы загадкі любіце і ўмееце іх разгадваць. Зараз мы вам загадаем. А за кожны правільны адказ мы будзем даваць вам прыз.

1.Пад чарапочкам б е чорт малаточкам.(гадзіннік)
2.Не піўшы, не еўшы,крычыць ашалеўшы.(званок)
3.Сеў у вазок і паехаў у аганек.(гаршэчнік і чыгун)
4.Баба старая ўсю зіму дзяцей грэла.(печ)
5.Зароў вол на сто гор, на тысячу азер.(гром)
6.Новая пасудзіна, а ўся ў дзірках.(рэшата)
Васіліна і АнтосьМалайцы, а тыя хто атрымаў абаранкі просім да нас падысці.У каго вялікі абаранак, той будзе ў маей камандзе, а ў каго маленькі, той у маёй.Гуляць мы будзем у б.н.г. “ Запляці касу”
Вось вам тры стужкі. А вы, узяўшы кожны па стужцы, будзеце заплятаць касу.Чыя каманда хутчэй і прыгажэй запляце касу, тая і перамагла. Як музыка зайграе. Так і пачынаем.
Малайцы! Вось вам ад нас падарункі.

Васіліна.Адкажыце, мае даражэнькія, а якая страва абавязкова прысутнічае на святочным сталe?Правільна – яйка.
Дзеці выконваюць бел.народную песню «Чырвонае кока»
Чырвонае кока ўжо недалёка,
Каліна-маліна, ягадзіца!
Цыбульку лупіці, яечкі хварбіці,
Каліна-маліна, ягадзіца!
Яечкі хварбіці, хлопчыкам дзяліці,
Каліна-маліна, ягадзіца!

ВасілінаДобра спявалі. А нашым гасцям спадабалася?

А зараз давайце яшчэ пагуляем.
Моц яек паспытаем.
Спачатку аб зубкі пастукаце
Да вушка прыкладзіце - паслухайце:
Каліяйкагудзе – значыцьмоцнымбудзе,
А калі не – значыць нехта разаб’е.

Праводзіцца гульня «У біткі»
Ну што, будзем біцца?
Будзем, але раней дай паспрабаваць.
Ой, вельмі ж тваё моцнае – пайду далей!
Дык можапамяняемся?
Не, давай тады сваімі.
ну дык трымай – буду біць!
Не, перш ты трымай – а я потым!
Сутнасць гульні ў тым, што хтосьці з вас у выніку яйкавых баёў павінен застацца з цэлым яйкам. Усё зразумела. Тады пачынайце.

Антось   Дык у каго самае моцнае яйка. Віншуем. У гэтым годзе будзе самая моцная гаспадарка. Трымайце прыз.Сябры, давайце ушануем гэтае яйка і яго гаспадара, каб і для нас быў год багаты.Калі ласка, зрабіце вакол нас карагод – сонейка з велікодных яек. А пры канцы мацак выбера самага шчаслівага з вас. Хто жадае стаць шчаслівым? Хутчэй у карагод!
Гаспадыня: - Давайце і мы прывітаем сонейка і павіншуем яго СА святам.

Выконваюць бел.нар. песню - «Свяці сонейка»
1. Свяці, свяці, сонейка,
Каб нам было цёпленька.
  Ай, люлі, люлі. Лю-ленькі-люлі.
 2.Пад хатаю седзячы,
Лусту хлеба дзержачы.
  Ай, люлі, люлі. Лю-ленькі-лю
 3. Дзіцяткалюляючы,
Песенькі спяваючы.
Ай, люлі, люлі. Лю-ленькі-люлі.
Што ж мацак, пакажы нам самага шчаслівага.(Гаспадар мацака круціць яго на талерцы і знаходзяць самага шчаслівага чалавека).Вось каго выбрала яйка! Самы шчаслівы чалавек. Вам велікодны прыз.

Гульня «Качанне яек»
У старажытныя часы, каб зямелька хутчэй абудзілася ад зімовага сну,па ёй качалі яйкі. А яшчэ, качаючы з горкі, людзі маглі даведацца пра працягласць свайго жыцця. Давайце і мы выявім сярод вас доўгажыхара. Я запрашаю вас сюды ўсіх, хто жадае палічыць свае гады. Адна ўмова – яйкі з горкі трэба каціць лёгка пускаючы, і не кідаць ні ў якім выпадку. Ну а цяпер па чарзе пачынаем.
Ваша яйка закацілася найдалей. Вы – будучы доўгажыхар. Вам прыз, і не забудзьце запрасіць нас на 100- гадовы юбілей.

Гульня «На паляўнічы спрыт»:А мы зараз пагуляем яшчэ ў адну цікавую гульню, у якой вы прадэманструеце свой паляўнічы спрыт. Слухайце ўмову: вы па чарзе з завязанымі вачыма павінны з трох разоў лыжкай патрапіць па яйку, якое будзе ляжаць дзесьці тут на стале.Усё зразумела. Тады пачынаем.
Тым хто пацэліць даём прыз і кажам “Дакладнасць будзе адметнай рысай ва ўсіх справах”, а тым, хто не пацэліў –“ У вас ўсё наперадзе”

Дзеці выконваюць танец “Рэчанька”.
Валачобнікі
Дзякуй вам гаспадары за гасціннасць.
Добра мы з вамі павесяліліся.
А нам час ісці далей.
Несці добрую навіну іншым людзям.

Хай тут сонца ярка свеціць.
Каб усё ў вас расло.
Каб вяліся ў вас дзеці
І каб гора не было.
Каб зімою было што есці.
Што надзець і у чым пайсці.
Сеяць што каб засталося
І вясною хлеб пячы.
Як кажуць у народзе:
Дай вам жыць у раскошы.
Мець торбу грошай.
Бяды не знаць ніколі.
Каб багатыя былі.
Каб дзеткі здаровыя раслі.
Ад шчырага сэрца вам долі жадаем
Ніхто з вас ніколі хай гора не знае.
Дык бывайце здаровы, жывіце багата.
А год прабяжыць-
Вы нас зноў тут чакайце.
Песня “Бывайце здаровы, жывіце багата”.
Валачобнік.
А ты, гаспадынька-журавінка,
Адары нас, не мары нас.
Валачобнік.
Дай кожнаму пеюну
Хоць па яйку,
Ну, пачынальніку дасі парачку.
Валачобнік.
Нашаму механошу – пірог з галёшу,
Ну і ў торбачку яго яшчэ смачнага чаго.
Музыка.
У музыкі горка доля:
Што даюць - бярэ і тое.
Ой, нясі, нясі, гаспадынечка,
Фарбаваныя яечкі, сыр на талерцы,
А к таму сырчыку пшонны піражок.
К таму піражку – міску тваражку.
Дзякуй усім, хто завітаў на нашае свята.
Хрысто Уваскрос!.

“ПРИЛОЖЕНИЕ Д”

Беларуская гасцеўня “Сёння ў нашай хаце свята”

Кіраўнік музея
ДУА “Красненскі вучэбна-педагагічны комплекс
дзіцячы сад – сярэдняя школа”
Мароз М.Ф.

Гаспадыня: Ой, Алесь! Колькі да нас завітала гасцей.

Гаспадар: Сапраўды. Гасцей з усіх валасцей! Але ж ты не хвалюйся Ганначка, госць лавы не праседзіць.

Гаспадыня: Госць нямнога бывае, да многа бачыць.*(Госці праходзяць у музейны пакой)*

РАЗАМ: ДОБРЫМ ЛЮДЗЯМ РАДЫ БУДЗЕМ!

Дарагія госцейкі,просім у нашу беларускую хатку.
Найбольш значнымі рытуальнымі цэнтрамі хаты з’яўляліся “Бабін кут”(нездарма казалі: бабіна дарога – ад печы да парога”) і чырвоны кут (мужчынскі).

Яна галодная-
Хата халодная ,
Яна пад’ела-
Хата пацяплела.

Ці здагадаліся вы,пра што ідзе размова?Так, гэта- печ.Яна і грэла,і карміла,і лячыла ад прастуды.Сялянскую хату нельга ўявіць без печы.Звычайна печ мясцілася на кухні,у бліжнім ад увыходу куце.Усярэдзіне печы паляць дровы,пякуць хлеб,сушать грыбы.Печ выклікала павагу ў людзей.Пры ёй нават нельга было брыдкасловіць.

Без руплівай гаспадыні
Печ не печ,а склад цаглін.
Не абсушыць,не сагрэе,
Не накорміць кожны дзень…
Есці зварыць мігам-наце,
Падрумяніць каравай.
Не,не печ,а дзеўка ў хаце,
Хоць ты замуж выдавай.

Печ-сімвал дамашняга ачага.Давайце ўявім ,як патрэскваюць дровы ў печы,як цёпла каля жоўтых языкоў полымя,як смачна пахнуць пухнатыя бліны.Голымі рукамі гаршка з печы не дастанеш,гаршчок ці чыгунок падхоплівалі знізу вілкамі і ставілі ў печ.

За печчу знаходзіўся посуд, які вырабляўся раней у асноўным з чырвонай гліны. Але ёсць збаны і чорна-дымнай керамікі. Збан і гарлач вельмі падобныя між сабою,як браты,толькі гарлач без ручкі і не мае носіка-дзюбкі зверху.

Многа рэчаў выраблена з дрэва. Напрыклад, вось гэта маслабойка з доўбленага дрэва.

Ступа. Яна сімвалізуе жанчыну. У вясельнай песні

“ Тупу, конікі, тупу
Прывязлі на двор ступу,
Не ступу – калодзіцу,
Не дзеўку – малодзіцу”.

На Масленіцу хлопцам, што не жэняцца, прывязвалі ступу да нагі і патрабавалі магарыч.Ступу выкарыстоўвалі ў медыцыне і ветырынарыі. Калі карова не жавала жвачку таўклі ў ступе лыка з хлебам і соллю і піхалі ёй у рот.

У вугал хаты гаспадынька утыркнула серп. Серп, як і іншыя металёвыя прадметы, служыў для папярэджвання і пазбаўлення ад хваробаў, найбольш характэрных для часу жніва. Праз яго прапаўзала сурочанае дзіця. Жнеям забаранялася класці серп на зямлю, перадаваць з рук у рукі.

А зараз запрашаю прайсці на покуць.

Покуць-гэта куточак храма у хаце.Уверсе,пад самай столлю, вісяць абразы.Яны маўклівай малітвай асвячаюць хату і жыццё людзей.Покуць прыгожа ўбіраецца.На абразы гаспадыня вешае ўзорныя ручнікі-набожнікі.І зімою тут залацяцца галінкі асвечанай вярбы,пучкі жытневых каласоў і зёлак.За абразамі трымаюць бутэлечку з асвечанай вадою-лекамі ад розных хвароб.

Светла было на душы,
Цешыла хата-святліца.
‘’Чалавек, не грашы!”-
Напамінала бажніца.

Ціхім,спакойным агнём,
Не ведаючы зацьмення,
Свечка гарэла і днём,
Як божае благаславенне.

Пра якія рэчы пойдзе размова далей,падкажа нам загадка:”Стаіць сасна,на сасне лён,на льне жыта”.Так,гэта стол,абрус,хлеб.

Стол-самая дарагая рэч у хаце. Ён дарагі не таму,што каштуе дорага,а таму,што кожны дзень збірае разам,аб’ядноўвае сям’ю.Таму і стаіць ён звычайна на покуці-самым пачэсным месцы ў хаце.Са сталом звязаны многія рытуальныя дзеянні.Калі быў гатовы вясельны каравай,маладую прыводзілі ў хату,і яна,атрымаўшы благаславенне бацькоў,тройчы абыходзіла са сватам

вакол стала.На стол клалі хлеб,стаўлялі свечкі,святую ваду.На стол не садзіліся і не станавіліся нагамі..

Соль і хлеб – гэта адзінае цэлае. Клішэ “хлеб – соль” наогул выкарыстоўвалася для абазначэння ежы і пачастунку. Вера ў моц солі настолькі моцная, што для нейтралізацыі чарадзейскага позірку дастаткова лічылася адно вымаўленне формулы “Соль табе ў вочы” або “Соль-пячына, да чорт з тваімі вачыма”.

Соль сыпалі ў апошнія каласы на дажынках, асвячалі ў царкве ў Чысты чацвер, каб потым выкарыстаць у народнай магіі. Соль выкарыстоўвалі нават любоўнай магіі. Таму пра вельмі закаханых казалі: “Ці не соллю іх абнеслі?” Стол як далонь Бога. Бо гаспадар частуе гасцей, чым Бог паслаў.

Пад абразамі садзіўся гаспадар, справа ад яго – мужчыны, злева – жанчыны.На стале катэгарычна забаранялася сядзець, гэта магло прывесці да жудаснай нястачы сям’і, класці на стол рэчы, не звязаныя з яго функцыяй. Напрыклад, калі на стале клалася шапка – у хаце будзе сварка, грэбень – будзе балець галава.

Сноп у абраднасці і павер’ях беларусаў надзяляўся жыватворнай, вытворчай сілай і увасабляў багацце, дабрабыт, пераемнасць.

Асабліва сакральным статусам надзяляўся першы і апошні сноп. Апошні сноп станавіўся цэнтральным атрыбутам шэрагу звычаяў і з ім у абдымку качаліся па полі, куляліся праз яго, неслі ў вёску.Сноп неслі менавіта на кут – як самае ганаровае месца ў хаце, прызначанае.

Ой,лянок,лянок мой чысты,
Валакністы,залацісты!

Лён – старажытная культура . Яго ведалі людзі тысячы гадоў назад,калі яшчэ карысталіся каменнымі прыладамі ў гаспадарцы . «Пасееш лён – збярэш золата», - кажуць людзі . Але не лёгка дастаецца чалавеку гэта багацце .

Спачатку лён трэба было пасеяць , затым палоць , ірваць ,слаць , мяць ,трапаць ,часаць ,снаваць і прасці ніткі і толькі пасля можна было ткаць .Валакно льну служыла асноўнай сыравінай для вырабу тканін . Для атрымання валакна саломку льну рассцілалі на лузе або на пожні , звычайна ў канцы жніўня ў час вялікіх рос . Валокны з мачанца лепш выбельваліся і былі больш моцныя , трывалыя . Гатовую трасту звязвалі ў кулі , сушылі . У кастрычніку яе мялі церніцай , трапалі траплом , часалі грэбенем або шчоткай . Атрыманы кужаль або кудзелю пралі пры дапамозе верацяна ці на калаўроце . Кожная вясковая дзяўчына павінна была ўмець ткаць і прасці .Перад вамі ляжаць саматканыя ручнікі , сурвэткі , посцілкі , вытканыя з любоўю і пяшчотай рукамі жанчыны . Напэўна , пагэтаму яны такія непаўторныя і прыгожыя .

Зазірнём у бабулін куфэрак. Праз куфар відаць жыццё чалавека

Надзеў на вяселле
Прыгожы жупан ,
На возле рассеўся
І едзе ,як пан .

Куфар часта згадваецца ў вясельных песнях. Дзяўчына збірала пасаг , складвала ў куфар .І калі ішла пад вянец,перавозіла куфар у хату жаніха.Рабілі куфры з дошак,па баках мацавалі ручкі.За сталярную справу браліся мужчыны,а размалёўвалі куфры жанчыны.На куфры расцвіталі кветкі,залаціліся каласы ,сінеў лён. У куфры захоўвалі тканіны,адзенне, каштоўныя рэчы .Па тым,што знаходзіцца ў куфры ,меркавалі пра ўмельства і працавітасць дзяўчыны. Аднак народ лічыў ,што багаты пасаг не заўсёды прыносіў шчасце: “Шчасце ў куфар не пакладзеш”,”Не з пасагам жыць,а з чалавекам”. Як вы бачыце,тут вельмі шмат ручнікоў.

Ручнік выконваў розныя функцыі: набожнік, уціральнік,галаўны ўбор, пакрывала і інш. Усе яны неслі адну і тую ж глыбінную сімволіку – ахову, спрыянне, добразычлівы ўплыў. Ручнік – неабходны рытуальны прадмет крышчэння. На яго кладуць дзіця пасля абраду. Без ручніка не абходзіўся ніводзін этап вяселля (абвязвалі ручніком сватоў, за ручнік вялі на пасад маладую, на ручнік садзілі, яго падсцілалі на шляху ў хату маладога і ў царкве пры вянчанні). Гэта ўяўляла пажаданне багацця, дабрабыту, а таксама далучэнне да новага дому. У пахавальнай абраднасці ручнік выступаў у ролі медыятра паміж светам жывых і светам памёрлых продкаў.

Пояс. Здавалася б , звычайная маленькая частачка традыцыйнага народнага строю. А ён, аказваецца, мае глыбокую сімволіку: некалі суправаджаў чалавека ад нараджэння да смерці, ахоўваў цела і душу.

Калі дзіця было яшчэ ва ўлонні маці, яна абвязвала жывот чырвоным пояском ад сурокаў, а калі пужалася, палец левай рукі засоўвала за пояс. Немаўля спавівалі тонкім чырвоным пояском – як бы забяспечвалі абарону ад хвароб і няшчасцяў.Да вяселля дзяўчына павінна была вырабіць сотню, а то і больш паясоў: сватам у знак згоды на шлюб; жаніху перад вяселлем разам з кашуляй і нагавіцамі; радні жаніха; павязаць цераз плячо ўсім вясельнім чынам; на дугу каня; стаць на ручнік і пояс у час вянчання,да стала маладых вялі на пояску.Лічылася, што пояс аберагае ад няшчасцяў.

Гаспадыня : Штосьці цеснавата ў нашай хаце , шмат гасцей сабралася .Чуеце,як шумна і весела на падворку. Давайце і мы туды зазірнем. (Далей абрад “Гуканне вясны)

Гаспадыня:

Гэй,добрыя людзі!
Паглядзіце, што будзе!
На забаву спяшайцеся,
Ды не вельмі штурхайцеся!
Гэй,добрыя людзі!
Паглядзіце, што будзе!
Усе збіраюцца,
Свята пачынаецца!

Гаспадар: Шмат склалі казак, легенд, песень людзі пра сваю зямлю і пра лес свой.

Ёсць у нашага народа з даўняга часу адно паданне, якое пераходзіць ад дзядоў да ўнукаў.
Як брала вясна ў сонца ключы,
Адчыняла сырую зямельку,
Пускала на свет траву-мураву,
Адзявала у лісце бярозы.

Дзяўчаты: Хлопцы! Ці трэба нам Вясна – красна?
Хлопцы: Трэба!
Дзяўчаты: Ці будзем мы яе гукаць?
Хлопцы: Будзем!

Ці дазволіце, добрыя людзі,
Вясну клікаць,
Зіму праважаць, лета дажыдаць?

Красна сонца, ясен свет,
Угрэй, упар зямлю,
Распусці зялёную траву.

Вылеці, пчолка ярая,
Вынесі залатыя ключыкі,
Замкні халодную зіманьку,
Адамкні цёплае лецейка.

Гэй, рабяты, выходзьце,
Будзем славу Сонцу спяваць
Ды Вясну клікаць!

Карагод «Прыйшла Вясна».
Блаславі, Божа,
Вясну-красну пеці,
На ціхае лета,
На буйнае жыта.
Песня «Жаваронaчкі».

Дзяўчаты: благаславі, Божа, вясну гукаць, лецейка сустракаці, зімачку праганяці!

Хлопчыкі: Дай, Божа, на жыцечка род, на статак плод, а людзям усім здароўя!

Дзяўчаты: Дай,Божа, на зямельку травіцу, на травіцу-расіцу, на лясочак лісточак і вясёлы дзянёчак!

Дзяўчаты: Вясна наша вясёлая! Гу! Развесяліла зямлю, ваду! Гу!

Хлопчыкі: Ой, вясна, вясна вясёлая, нарасла трава зялёная. Гу-у-у!

Дзяўчаты: узвесяліла ўсе горачкі-даліначкі, дзе парабачкі, там дзевачкі. Гу-у!

Хлопчыкі: Ідуць парабачкі страляючы, а дзевачкі – спяваючы. Гу-у-у !

Зіма: Ой, чалом, чалом ды цёпла лецечка!
Вясна: Ой, здарова была ды халодна Зімачка!
Зіма: Чаму цябе велічаць. Мяне Зімачку, праклінаюць?
Вясна: Бо ты, Зіма, халодная,
Лугі, балоты, памарозіла,
А я, Вясна, ды вяселая.
(Чуюцца крыкі птушак).
Хлопцы:
З гары, Зіма, ты нядобрая была!
Адыдзі, Зіма, ты мокрай была!
Згінь, Зіма!
Пусці Вясну на зямлю!
Зіма: Галаву вядзе да сну
(Моц акоў маіх аслабла),
Але я вам яшчэ паспею
Адамкнуць Вясну-красну.
Вясну з прыходам вітаю
І трон ёй свій саступаю
А я ж ад'язджаю на спакой
У паўночы край любімы свой .
(Развітальны карагод з зімою)

Хлопец: прагналі Зіму, будзем Вясну славіць.
Шуміць, гудзе, Вясна ідзе,
Шчасце і радасць людзям нясе.
Ой, Вясна, Вясна,
Як жа ты красна!
Мы цябе спяваем, цябе сустракаем.
Вясна: Добры дзень, мае даражэнькія,
І дарослыя, і маленькія:
Усім, хто мяне чакаў,
Карагоды рыхтаваў!
Зіме – канец – Вясне пачатак!
Для нас усіх сягодня свята:
Музыка, грай! У коле вялікім
Няхай паскачуць чаравікі.
(танец "Полька")
Хлопец : Ляціце, птушкі веснавыя,
Нясіце ключы залатыя,
Адмыкайце зямліцу,
Выпускаць расіцу,
І густую, і частую,
І цёплую, і мокрую,
На ўвесь свет.

І на кожны цвет.

Ляціць Шэрая Галачка, аблятае ўсю прастору пляцоўкі і накіроўваецца да Вясны.

Галачка: Вясна, вясна, вясняначка,
Прымі залатыя ключы!
Ад роднай нашай зямлі.
Вясна: Гэты дар прымаю,
Усім людзям міру жадаю.
Каб усім вам сонейка свяціла,
І здароўе ўсім вам была.
Вясна прымае ключы і разам з Шэрай Галачкай да вучняў.

Хлопец : Усё Вясна старанна падлічыла
І сонцам абагрэла кожны кут.
Ідзі хутчэй, мы шчыра запрашаем, бушуй, квітней ты з намі тут!
Хлопец (сутракае Вясну трымаючы ў руках ручнік са збаночкам зерня)
Бяры зярно і засявай
Палёў шырокія абшары,
Хай новы дзень здабыткам будзе,
Нясе ён радасць, шчасце людзям.
Вясна: О,зямля!
Ты ўся ў абновах!
Ты ў мільён званочкаў звоніш.
Ты на ста пявучых мовах
Песняў – радасцю гамоніш.
Ты ўздыхнеш на поўны грудзі –
У полі будуць скібы ўзняты,
Заспявайце ж нівы, людзі,
Прымай, зямля, зярняты!
Вясна з паклонам ставіць збаночак з зернем на падстаўку.
Шэрая Галачка: Вясна-вясняначка,
Мы так цябе чакалі.
Вясна-галубушка,
Мы так цябе гукалі!

Дзяўчаты: Ой, вясна-маці!
Хадзі да нас гуляці!
Хадзі гуляці
У карагодзе скакаці!
У карагодзе скакаці
Песні спяваці!
Песні спяваці,
усіх частаваці!

Дзяўчаткі *(падбягаюць да Вясны).*
А ты, Вясна, а ты, красна,
Што ты нам прынесла?
Вясна.
А прынесла я вам цёплую вадзіцу, зямлі — травіцу, пастушкам — па кіёчку, а дзяўчаткам — па вяночку.
Карагод з вяночкамі.

З'яўляюцца валачобнікі, співаюць, б'юць у бубен, свішчуць.
Валачобнікі.
Ой, барамі сасновымі,
Ой, палямі жытнёвымі,

Ідуць, ідуць валачобнікі,
Гукаючы, спяваючы.

Валачобнікі валачыліся,
Валачобнікі намачыліся.

А за чый двор зачапіліся?
В. Ды за наш двор зачапіліся.
Валачобнікі *(ідуць да гаспадыні).*
Ой, ці дома пані гаспадыня?
Гаспадыня. Дома, дома.
Валачобнікі.
Гаспадыня, гаспадыня,
Зіма ўжо прагнана,
Адчыняй свае дзверы,
Заві нас у госці!
Гаспадыня. Заходзьце, добрыя людзі! Дзякуй за добрую навіну!
Валачобнікі.
Валачобнікі — не дакучнікі.
Не часта ходзяць, не дакучаюць,
У гэты гадочак — адзін разочак.
Усе разам. Частуй нас, гаспадыня, за тое, што Вясну паклікалі.
Гаспадыня. Каб пачаставаць, трэба спачатку заспяваць, павесяліць нас, бо без падпалу і дровы не гараць.
Валачобнікі спяваюць прыпеўкі, усіх гасцей запрашаюць да стала., частуюць)

Гаспадар:Добры звычай старадаўні
Запрашаць гасцей у дом,
Сабірацца на бяседу
за святочным, за сталом.

Мы сардэчна ўсіх вітаем,
Да застолля запрашаем.

Гаспадыня :Калі на свеце нехта дзесці
Умее добра працаваць,-
То ўмее ен і смачна з'есці
І – адпаведна – згатаваць

Што смачней у цэлым свеце?
Вам адкажуць нават дзеці.
Наша бульба з чыгунка
Ды збаночак малака!

А найлепшая прысмака
Я скажу вам – верашчака!
З каўбасою ды з грыбамі,
Ды з духмянымі блінамі!

Калдун! Духмяны, самавіты,
Смятанкай свежаю паліты.
Яго так любіць беларус
І часта ставіць на абрус.

Побач- зірк! Як цуд, як казка
Ляжыць вясковая каўбаска,
Ды з каляндрай, з часначком
Таксама ўвітая дымком!

Адну страву ў Заполлі
У бліжэйшым наваколлі
Карасямі называлі
Вельмі часта гатавалі

Вам, папенкі і паны,
Прапануем квас грыбны.
Падаваўся на Каляды,
Кожны з'есці яго рады.

Хлеб – галоўнае багацце,
На пачэсным месцы ў хаце.
Ён з мясцовае закваскі,
Паспрабуйце, калі ласка!

Вось народны наш напой –

Хлеба ржанага настой.
Налілі ў цагляны гляк,
Каб трымаць цудоўны смак.

Народ беларускі, гасцінны народ.
І любіць прыгожыя святы.
Дзе столькі вясёлых, цудоўных прыгод
Дзе стол накрываюць багаты.

А стравы такія, што нашы дзяды
Калісьці яшчэ гатавалі,
Нашчадкі да нашых часоў праз гады
Рэцэпты тых страў захавалі.

Мы верым, што звычаі нашы не ўмруць
Майстэрства народа не стухне.
Няхай жа традыцыі нашы жывуць
І ў песнях, і ў святах, і ў кухні.

Валачобнікі. Дзякуй за пачастунак, пойдзем далей, панясем добрую навіну іншым людзям.
Жадаем, каб былі здаровымі!
Каб былі багатымі, як зямля!
Вам шчасця, долі і хлеба уволю!
Багатага ўраджаю ў новым годзе!
Гаспадыня. Дзякуй, ручніком усім дарога! У добры час!
Валачобнікі. Вясна, Вясна-красна!
Прыйшла з радасцю,
З вялікай міласцю, з цяплом, дабром.
Пра цябе мы спяём.

Вясна стаіць у цэнтры, а дзеці становяцца ў карагод з галінкамі і блакітнымі стужкамі.
Вясна: Вельмі мне спадабалася ў вас. Але трэба мне далей рухацца, будзіць расліны, жывёл. Абацаю кожны год да вас завітаць. А зараз прыміце мой развітальны пачастунак.

«ПРИЛОЖЕНИЕ Е»

Сценарий концертной программы, посвящённой Международному дню инвалида в рамах мини-проекта «Радуга добра»

Педагог-организатор
ГУО «Красненский учебно-педагогический комплекс детский сад – средняя школа»
Головач Г.А.

В.: Добрый день дорогие друзья! Мы рады встрече с вами в этом уютном праздничном зале! А встреча наша приурочена к Международному дню инвалидов, провозглашённому 3 декабря 1992 года Генеральной Ассамблеей ООН.
В.: Это день сильных и устремлённых людей, людей, начавших жизнь заново, людей, понимающих, как эта жизнь дорога, какой бы она не была! И сегодня вас пришли поздравить взрослые и дети. Мы хотим пожелать вам всем добра, счастья, терпения и взаимопонимания!
В.: Пусть ваша жизнь всегда будет наполнена самыми светлыми чувствами любви, надежды и веры. Мы подготовили для вас небольшую концертную программу. А откроет её наш постоянный гость Владимир Жиров.

Песня

В.: День инвалидов — необычный день,
Торжественный, но с отблеском печали.
Нет-нет и набежит на лица тень.
Вы у друзей такое замечали?
Вы — оптимисты, Вашего тепла
Не только вам, но и здоровым хватит!
Желаем вам здоровья, жизненной энергии, несгибаемого стремления к достижению намеченных целей. Пусть вас окружают близкие, понимающие люди!

Песня

В.: 3 декабря - день сильных духом людей. День тех, кого не сломила судьба и определенные обстоятельства.
Поздравляем Вас!
Позиций в этой жизни не сдавайте,
Любите, и творите, и дерзайте!
Надежды, веры свет чтоб не погас!

Песня

В.: Мы - с Вами!
Жизнь всегда прекрасна,
И каждый чем - то одарён.

Пусть будет только радость властна,
И свет надежд не побеждён.
В водовороте всех событий,
Не застонав на рубеже,
Дерзайте, веруйте, творите,
Как заповедано в душе.
Пусть будет жизнь до края полной,
Без ограничений и без бед.
И чтобы счастья и здоровья
Хватило Вам на сотню лет.

Песня

В.: Самое главное для человека – это дружба. Без дружбы душа может погибнуть. Люди, которые умеют дружить, самые счастливые на земле. Ведь жизнь отдельного человека имеет смысл лишь в той степени, насколько он помогает сделать жизнь других людей красивее и благороднее.

Песня

В.: Поддержка и опора нужны всем людям, без исключения. Но особо в них нуждаются люди с ограниченными возможностями. Отстаивать свои интересы, доказывать, что ты многое можешь, умеешь, гораздо легче, если с тобой единомышленники. Помните, что человек, улыбаясь, излучает добро, несет заряд положительных эмоций. Так давайте сейчас подарим друг другу улыбки! Чувствуете, как стало теплее в зале?

Песня

В.: В каждом из нас есть маленькое солнце. Это солнце доброта. Добрый человек - это тот, кто любит людей и помогает им. «Доброта - вещь удивительная. Она сближает людей, как ничто другое, она тот язык, на котором с вами всякий захочет разговаривать. Доброта избавляет нас от одиночества, душевных ран и непрощённых обид. Мы больше приобретем, чем отдадим, если будем чаще вспоминать про то, что человек становится человеком только благодаря другому человеку». Спешите делать добрые дела. Об этом Гете сказал так: «Не часто людям дается повод для таких высоких дел! Спешите творить добро!»

Песня

В.: Хочется крикнуть людям:
Будьте щедрей на ласку,
Путь человека труден,
Мало похож на сказку .
В мире без ласки, знайте, —
Слезы, дожди, морозы.
Взрослым и детям, знайте, -

Ласка нужна, не угрозы.
Стремитесь открыть хоть однажды
Звезду человечности в каждом.

Песня

В.: Дорогие друзья! Желаем вам, чтоб вы не падали духом, ставили перед собой определённую цель и добивались её, пусть это будет даже самое элементарное дело, но это уже будет ваше достижение, ваш успех! Удачи вам, уважения и помощи со стороны окружающих вас людей!
Пусть всегда для вас будет
Утро — добрым,
День — радостным,
Вечер — приятным,
НОЧЬ — СПОКОЙНОЙ,
Жизнь всегда счастливой!
Встречаем аплодисментами

Песня

В.: Что нужно для того, чтобы каждый день у вас было хорошее настроение, чтобы болезни проходили мимо, чтобы скука и печали не разъедали ваши сердца? Совет прост – пойте, пойте песни старые и новые, всегда и везде.

Песня

В.: День 3 декабря не зря внесён в календарь, и пройти мимо него значит упустить очень важные моменты нашей жизни. Международный день инвалидов напоминает всем о нуждающихся в поддержке и помощи, но в тоже время мужественных, крепких духом людях, проявляющих таланты в профессиональном мастерстве, изобразительном, самодеятельном творчестве, спорте. Этот день очень нужен нашему обществу - и для того, чтобы обратить внимание на проблемы людей с ограниченными возможностями, и для того, чтобы восхититься необыкновенной силой духа, целеустремленностью, умением инвалидов добиваться успеха в сложнейших условиях. Эти проявления жизнелюбия и оптимизма могут служить примером для всех нас.
Ещё раз поздравляем вас , здоровья вам и оптимизма! Огромное спасибо вам за внимание! До новых встреч!

«ПРИЛОЖЕНИЕ Ж»

Паседжанне штаба дзіцячых і маладзёжных сацыяльных ініцыятыў “Перспектыва”

“Будучыня Беларусі пачынаецца з нас”

Педагог-арганізатар
ДУА “Красненскі вучэбна-педагагічны комплекс
дзіцячы сад – сярэдняя школа”
Галавач Г.А.

Фанфары
1.Добры дзень паважаныя госці, настаўнікі і вучні!
2. Добры дзень, паважаныя сябры!
1. Мы пачынаем паседжанне штаба дзіцячых і маладзёжных сацыяльных ініцыятыў “Перспектыва”. У рабоце нашага паседжання прымаюць удзел сацыяльныя партнёры :
начальнік Аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Карэліцкага райвыканкама Іна Міхайлаўна Санчук,
галоўны рэдактар раённай газеты "Полымя" Іна Іосіфаўна Лейка,
дырэктар Карэліцкага краязнаўчага музея Т.В. Сянюта,
першы сакратар райкама ГА «БРСМ» Пархамовіч Яўгеній Андрэевіч
2. Сёння мы павінны вызначыць шляхі далейшага супрацоўніцтва ў рамках інавацыйнага праекта.
1. Мы, маладыя,адказныя за сваё будучае і за будучае краіны, дзе жывём і будзем працаваць, дабівацца поспехаў! Будучыня Беларусі пачынаецца з нас!
2. У свеце шмат розных краін, але здаўна так павялося, што чалавек, дзе нарадзіўся, да таго месца асаблівую любоў і ласку мае.

Фотарад (гучыць песня “Беларусь”)

1. Хіба можна кут не любіць,
Дзе твае нарадзіліс бацькі,
Дзе жыццё пражылі дзяды,
Дзе спрадвеку твае карані?

2.Любы край Беларуссю завецца,
І няма за яго мілей.
І старым, і малым тут утульна,
З кожным годам жывецца мажней.

1.Мы ўдзячны свайму прэзідэнту
За ўпэўненасць у заўтрашнім дні,
За падтрымку і клопат бацькоўскі,

За блакіт нябёс у вышыні.

2.Мы – нашчадкі Вялікай дзяржавы,
На Зямлі выбіраем спакой.
Любая наша Радзіма,
Заўжды будзь прыгожай такой!

1.Немагчыма ведаць сваю Радзіму, калі не ведаеш, чым жыве твой родны кут, якія працавітыя і адданыя роднай зямлі людзі жывуць побач з табой.

2. Як бы не змяняўся час, заўсёды быў і застаецца ў пашане чалавек працы.

1. Такіх людзей сустрэнеш не паўсюды
Такіх людзей - шукаць, шукаць,
А як сустрэнеш - не забудзеш
І будзеш прыклады з іх браць.

2.Такія людзі сваёю працай сплятаюць шчасце, не заўважаючы бег гадоў. Праца гэтых людзей ўсяляе пачуццё ўпэўненасці ў будучыню Беларусі, а таксама гонару за беларускі народ.
1. Ужо колькі дзесяцігоддзяў побач з намі жыве і працуе на роднай зямлі сапраўдны яе гаспадар. І сёння ў нас у гасцях кіруючы участкам № 1 СВК «Маяк-Заполле", наш зямляк, Іван Пятровіч Гавака.
2. 26 снежня 2017г. на цырымоніі ўручэння дзяржаўных узнагарод Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка адзначыў лепшых у прафесіях і самыя эфектыўныя працоўныя калектывы. Ордэнаў, медалёў і ганаровых званняў удастоены 40 прадстаўнікоў Узброеных Сіл, прамысловасці, грамадзянскай авіяцыі, адукацыі, мастацтва і спорту. Адзін з іх - Іван Пятровіч.

2.За 40 гадоў работы на красненскай зямлі Іван Пятровіч ведае кожны каменьчык, кожны ўзгорачак. Хаця прапановы былі заманлівыя, можна было і з’ехаць, але не такі ён чалавек, за пасадамі ніколі не гнаўся. Разумеў: усюды трэба працаваць, прыносіць карысць Радзіме, атрымліваць аддачу.

Інтэрв’ю

- Іван Пятровіч, калі вы вырашылі звязаць сваё жыццё з працай на зямлі і чаму?
-Якімі якасцямі павінен валодаць чалавек, каб дабіцца поспехаў у такой складанай рабоце земляроба?
- Якія саветы вы можаце даць нам, будучаму пакаленню?

2.Аб нашым земляку мы можам сказаць: «Справамі прыгожы і слаўны чалавек!»

1.І сёння мы ўдзячны вам за доблесць і працу, мужнасць і адвагу, за тое, што вы, не шкадуючы сіл, шчыра працуеце на карысць роднага краю і роднай краіны. Вы сталі яскравым прыкладам для нас! Дзякуй вам вялікі! (падарунак)

2. Маладосць – гэта вялікі дар прыроды! І як распарадзіцца гэтым багаццем – залежыць толькі ад нас!
1. Дзеці і моладзь мінулага – гэта нашы бацькі і дзяды. Нам ёсць, кім ганарыцца і з каго браць прыклад!
2. І мы гатовыя да новых здяйсненняў, таму што …
Мы!

2.Маладыя і мэтанакіраваныя!

Мы!

1.Актыўныя і вясёлыя!

Мы!

2.Энергічныя і крэатыўныя!

1. У нас розны ўзрост,

2.Рост

1. Колер вачэй

(усе) Але ў нас адна мэта!

2. Мы маленькія

1. І вялікія

(разам) Патрыёты сваёй Радзімы! Мы – грамадзяне сваёй краіны!

2. Ужо на дадзеным этапе мы зрабілі шмат добрага на карысць сваёй школы і Маленькай Радзімы і зараз аб гэтым вам раскажам!

Мы рабяты- беларусы
З васільковымі вачыма.
Хоць малыя, але знаем:
Беларусь – наша Радзіма.

Працаваць нам цэлы год
Вельмі падабалася,
Паглядзіце вы цяпер,
Што ў нас атрымалася.

Нашу справу мы назвалі
Беларускасцю ва ўсім,
І ў праектах працавалі,
Не стаміліся зусім.

Дружа клумбы мы саджалі,
Планавалі, замяралі,
Вось нарэшце братцы тут
Атрымаўся ў нас салют.

Напісалі гучна словы
Беларускай нашай мовы.
Ёй у любові прызнаёмся,
Беларусамі завёмся.

“Упрыгожым Радзіму кветкамі”

2. Я вядома, школьная тэрыторыя - цікавы аб'ект для развіцця мастацкага густу, творчых здольнасцяў, членамі ШДМСІ "Перспектыва" было прынята рашэнне аб стварэнні сацыяльнага праекта «Упрыгожым Радзіму кветкамі». У нас узнікла ідэя стварэння кветкавых кампазіцый патрыятычнага зместу на тэрыторыі ўстановы. У маі 2017г. сумеснымі намаганнямі былі зробленыя кветкавыя кампазіцыі «Я люблю Беларусь», «Салют Перамогі», «Карта маёй краіны».
Вось другое планавалі:
Гімн на плошчы мы спявалі.
Каб гучаў увесь прастор,
Быў тут ветэранаў хор

“Слаўся зямлі нашай светлае імя”

У праекце “Слаўся зямлі нашай светлае імя” мы асаблівую ўвагу надалі гімну Рэспублікі Беларусь. Праслухоўванне і выкананне гімна - гэта асаблівая хвіліна ў жыцці кожнага чалавека. Вельмі важна яшчэ і дэманстраваць адпаведнае паводзіны. Членамі штаба была прапанавана ідэя аб правядзенні школьнага конкурсу на лепшае выкананне гімна класнымі калектывамі. Падрыхтоўка да конкурсу, якая доўжылася каля месяца, была больш сур'ёзнай, чым мы чакалі. Натхніўшыся ўбачаным, мы вырашылі пайсці далей - выканаць гімн на плошчы ў аграгарадку Краснае. 15 сакавіка 2017г. сумесна з работнікамі СВК «Маяк - Заполле», сельвыканкама, СДК, хорам ветэранаў працы Карэліцкага раёна на пляцоўцы перад сельскім домам культуры адбыўся флэш-моб, прысвечаны Дню Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь. Да гэтага свята мы разам - і дзеці, і дарослыя - выканалі галоўную песню краіны - Дзяржаўны гімн Рэспублікі Беларусь.
Для наступнае ідэі
Працавалі мы ў музеі,
І былі ўсім да згоды
Юныя экскурсаводы.

Мы пракладвалі маршруты
Ад сяла да Горнай Руты.

З розных школ гасцей вазілі,
Квэсты розныя рабілі,
А падтрымкаю ідэй
Быў Карэліцкі музей

“Забытымі сцяжынкамі Карэліччыны"

Намі распрацаваны яшчэ адзін праект - "Забытымі сцяжынкамі Карэліччыны", які рэалізоўваецца членамі клуба «Спадчына», і ШДМСІ "Перспектыва". Праект прадугледжвае распрацоўку турыстычных маршрутаў і экскурсій па мала вывучаным мясцінах Карэліцкага раёна. Акрамя правядзення экскурсій нашымі экскурсаводамі была створана квэст-гульня. Гэты праект рэалізаваны сумесна з раённым краязнаўчым музеем. Ужо распрацаваны турыстычны маршрут агр. Краснае - в.Лясок - г.п.Карэлічы (воз.Быкава, бровар, мемарыяльны комплекс «Зорка») - в.Паланая - в.Горная Рута - в.Дольная Рута - агр. Краснае. Удзельнікамі сталі вучні СШ№1, СШ№2 г.п.Карэлічы.

У апошнюю суботу
Года навучальнага
Пачынаем мы работу
Фестывалю танцавальнага.

Дом культуры, Дом рамёстваў -
Выступленняў было мноства,
А дэвізам фестывалю
Словы важныя гучалі:
Беларусі ў новы час
Будучыня будзе з нас!

Танцы нашага двара”

1.Яшчэ адной важнай справай з’яўляецца рэалізацыя праекта “Будучыня Беларусі пачынаецца з нас”. З 2016г. у апошнюю суботу мая на базе нашага ўстановы адукацыі праходзіць міжшкольны творчы фестываль «Танцы нашага двара». Фестываль заклікаяны прыцягнуць моладзь у танцавальны рух. Актыўныя і ініцыятыўныя члены ШДМСІ "Перспектыва" паказваюць падлеткам, што для добрага настрою не патрэбныя алкаголь і наркотыкі. Сэрца юнакоў і дзяўчат павінны аб'ядноўваць музыка і бязмежная вера ў сябе. Пастаяннымі ўдзельнікамі фестывалю сталі каманды ад СДК, ЦТДіМ, Карэліцкага дома рамёстваў. Наша ўстанова адукацыі прадстаўлялі юныя чэрлідэраў. Мы спадзяемся, што ў выніку актыўнага ўдзелу каманд з іншых устаноў адукацыі раёна наш фестываль будзе больш маштабным.

Важная стратэгія -
Наша рэдкалегія.
І пытаннем бы задацца:

Дзе мы будзем друкавацца?

У дапамогу нам на гэта
Наша школьная газета.
Фотаздымкі, справаздачы,
Замалёўкі і задачы,
Што зрабілі і што будзем,
Давядзём аб гэтым людзям.

Дэманстрацыя газеты

Якое цікавае і разнастайнае школьная жыццё! Гэта маленькая краіна, у якой не так-то проста ўсачыць за патокам падзей, а тым больш захаваць у памяці самыя незвычайныя, цікавыя і важныя моманты. Для гэтага у 2011 годзе група старшакласнікаў вырашыла арганізаваць выпуск школьнай газеты "ДэМаС", якая заўсёды была марай хлапчукоў і дзяўчынак, настаўнікаў і бацькоў. Наша рэдкалегія зусім юная, але за гэтыя гады мы шмат чаму навучыліся і гатовыя падзяліцца сваімі поспехамі і цікавым школьным жыццём.

А далей вам раскажу,
Выйшлі дружна за мяжу.
Усе абдумалі шляхі,
Ну а выхад быў такі.

З Пецярбургам мы братэрскім
Падзяліліся майстэрствам,
Доўга гутарку вялі,
Так сяброў сабе знайшлі.

Для паспяховай рэалізацыі праекта мы наладзілі кантакт праз інтэрнэт (сродкамі праграмы Скайп) з калегамі за мяжой. З мэтай абмену вопытам работы быў наладжаны тэлемост са школай г.Санкт – Пецярбурга. Размова адбылася з класным кіраўнікам 5 класа, настаўніцай геаграфіі Святланай Яўгеньеўнай і яе вучнямі. У ходзе гутаркі удзельнікі штаба "Перспектыва" расказалі аб тым, якія праекты былі рэалізаваны за два гады інавацыйнай дзейнасці, чым жыве наша сельская школа, спыталі, якія знакавыя мерапрыемствы па фарміраванні грамадзянскай ідэнтычнасці праходзяць у іх установе адукацыі. Гэты вопыт для нас аказаўся станоўчым. Дыялог атрымаўся канструктыўным, цікавым, таму ў перспектыве наладжванне зносін з нашымі суайчыннікамі, якія жывуць на тэрыторыі ЗША. Гатовыя да дыялогу з намі Святлана Гарцэла, якая пражывае ў горадзе Чыкага і працуе настаўнікам у школе, і Святлана Шутцэ, якая пражывае ў Германіі.

Не было прыемней справы
Гатаваць на свята стравы.

Да спадобы быў усім наш
Школьны восеньскі кірмаш.

Квас грыбны, аладкі, вушкі,
Клёцкі з мясам і галушкі,
Бабка з бульбы, агуркі -
Стол вось быў у нас такі.

Вучнёўскім і педагагічным калектывам быў арганізаваны і праведзены Тыдзень нацыянальнай культуры. Кожны дзень меў асаблівую тэматыку: Дзень музыкі, Дзень народных промыслаў, дзень беларускага тэатра і г.д. Вялікую падтрымку ў правядзенні гэтага тыдня нам аказалі нашы сацыяльныя партнёры - работнікі Красненскага дома культуры.

А надзейная апора -
Сацыяльныя партнёры .
Дапамога і парада -
Усё было, сябры, да ладу.

Паважаныя сацыяльныя партнёры! Мы ўдзячныя вам за падтрымку. Дзякуючы вам мы пераадолелі ўсе цяжкасці пачатковага этапу нашага інавацыйнага праекту. Ваш вопыт дапамог нам адкрыць новыя гарызонты. Мы шчыра зацікаўлены ў працягу супрацоўніцтва, жадаем вам цяпла, здароўя і любові!

А для іншых школ раёна,
Што напрацавалі плённа,
Прапаноўваем удзел
У нашым пёстрым коле дзел.

Далі слова – і трымаем,
І дзяржаву падтрымаем.
Да ўсяго заўжды гатовы,
Шмат праектаў будзе новых!

1. Мы ганарымся тым, што наша Радзіма
Разам: Беларусь!
2.Мы - будучыня нашай Радзімы
3. І мы павінны зберагчы нашу спадчыну,
4. Мір на зямлі,
5. Наша нацыянальнае багацце,
6. Жыць і тварыць,
7. Дарыць дабро людзям!

(прэзентацыя новых праектаў)

На сучасным этапе развіцця камп'ютэрных тэхналогій кожны чалавек мае ў кішэні доступ да любой інфармацыі ўсяго свету. Але мы не заўважаем тых, хто знаходзіцца побач з намі. Наша грамадзянская пазіцыя – дапамагчы тым, каму патрэбна наша дапамога.

У наступным годзе мы прапаноўваем расшырыць праекты "Будучыня Беларусі пачынаецца з нас" і "Упрыгожым Радзіму кветкамі" новымі міні-праектамі (Схема 1).
У рамках першага міні-праекта **"Тэрыторыя дзяцінства"** мы прапаноўваем арганізаваць дзіцячы дасуг у час летніх канікул. Мы плануем правядзенне выязных забаўляльных і праграмы ў іншыя УА, вёскі, дзе пражываюць нашы навучэнцы, розныя аперацыі па добраўпарадкаванні месц пахаванняў і інш. У гэтай справе нам неабходна падтрымка Красненскага дома культуры і ЦТДзіМ.
У рамках другога міні-праекту **"Радуга дабрыні"** мы плануем наладзіць зносіны з дзецьмі-інвалідамі і адзінока пражываючымі людзьмі. Нам патрэбна азірнуцца вакол сябе і звярнуць увагу на тых, каму сапраўды неабходны падтрымка, добрае слова, чалавечая цеплыня, неабыякавасць. Тым больш, што ў нас ужо маецца такі станоўчы вопыт. Ужо які год мы наведваемся ў дзіцячы прыют вёскі Палужжа з навагодняй віншавальнай праграмай, запрашалі выхаванцаў на святы ў нашу ўстанову адукацыі. У мінулым годзе мы супрацоўнічалі з Цэнтрам сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Карэліцкага раёна.
Трэці міні-праект "**Дзень адзіных дзеянняў**" дазволіць нам рэалізаваць свае творчыя здольнасці і праявіць сацыяльную актыўнасць праз праз работу валанцёраў. Кажуць, што маладое пакаленне не адрозніваецца выхаваннем і не прывучана да працы, але гэта не заўсёды так. Сярод нас ёсць добрыя і спагадлівыя падлеткі, якія могуць прыйсці на дапамогу ў цяжкую хвіліну. Мы прыцягваем ўвагу не толькі вучняў нашай школы, але і жыхароў аграгарадка да праблемы экалогіі родных мясцін, аказання дапамогі пажылым людзям. Для рэалізацыі дадзенага міні-праекту нам неабходна партнёрства БРСМ, Красненскага сельвыканкама.
Чацвёрты міні-праект **"Дворык дзяцінства"** прадугледжвае добраўпарадкаванне дзіцячай пляцоўкі. Мы плануем распрацаваць макет будучага гульнявога асяроддзя "У краіне казачных гномаў".

Падводзяцца вынікі, прымаюцца вылучаныя прапановы.

Парк дзіцяча-дарослых ініцыятыў

Мы пакаленне, якое стала сведкамі нараджэння 21 стагоддзя, грамадзяне Рэспублікі Беларусь. Мы маладыя і ініцыятыўныя, поўныя сіл і новых ідэй. Але для таго, каб увасабляць у жыццё нашы ідэі, каб быць карыснымі Малой Радзіме, нам так неабходна ваша падтрымка, паважаныя дарослыя. Пагэтаму

сёння пачынае работу парк дзіцяча-дарослых ініцыятыў. Мы з радасцю запрашаем вас прыняць удзел у распрацоўцы макетаў нашых праектаў. На працягу занятка будуць працаваць тры групы. Пасля заканчэння кожная група прадставіць свой праект.

Праект “Дворык дзяцінства”

Як вядома, тэатр пачынаецца з гардэроба, а школа са школьнага двара. Таму што двор - гэта візітная картка школы. Намі сумесна з дарослымі было прынята рашэнне аб стварэнні сацыяльнага праекта «Упрыгожым Радзіму кветкамі». У нас узнікла ідэя стварэння кветкавых кампазіцый патрыятычнага зместу на тэрыторыі ўстановы. У маі 2017г. сумеснымі намаганнямі былі зробленыя кветкавыя кампазіцыі «Я люблю Беларусь», «Салют Перамогі», «Карта маёй краіны». У гэтым годзе мы захацелі прадоўжыць праект. Наша школьная тэрыторыя досыць вялікая, таму тут ёсць дзе развіць нашы творчыя здольнасць. Да году Малой Радзімы мы вырашылі зрабіць штосьці карыснае для самых маленькіх яе жыхароў – выхаванцаў дзіцячага сада і вучняў пачатковай школы. У нас узнікла ідэя міні-праекта “Дворык дзяцінства”, які будзе чымсьці падобны на казачны горад, які насяляюць такія ж казачныя жыхары. Але наш дворык павінны быць не толькі прывабным, але яшчэ і карысным. Для гэтага мы звярнуліся з нашымі прапановамі да дарослых, каб тыя параілі нам, што з пункту погляду методымі можна размяшчаць на пляцоўцы, а што не. Вось што ў нас атрымалася. Дзіцячая пляцоўка будзе падзелена на спецыяльныя зоны, кожная з каторых будзе адзначана ўказальнікам.

Першая зона - *“Горад добрых гномаў”* – будзе прадстаўляць сабой невялікае паселішча казачных жыхароў, хаткі якіх будуць зроблены з драўляных калод. Калоды мы плануем аздобіць штучнымі акенцамі, дах зробім з саломы або трасніку. Гэтую ідэю мы ўбачылі ў Інтэрнэце на адным з сайтаў па садоўніцтве. Гэту пляцоўку можна выкарыстоўваць для правядзення ралявых гульняў.

У нашым казачным горадзе будзе прычал, з якога адпраўляюцца караблі. Таму наша *другая зона – “Мэтеапляцоўка”*. На дзіцячай пляцоўцы можна не толькі гуляць, але і займацца некаторымі даследаваннямі: вызначаць напрамкі ветру, назіраць за дажджом, сонцам. Для пачатку тут ужо маецца карабель. Мы прапаноўваем змайстраваць побач палубу і штурвал, каб кожны мог адчуць сябе першаадкрывальнікам няведамых зямель. На пляцоўцы мы ўстановім сонечны гадзіннік, флюгер, ветраны рукаў.

Трэцяя зона – “Заалэнд”. У нашым казачным горадзе абавязкова будзе заапарк. У нас ужо ёсць зебра, да якой мы падселім жырафа, вусеня, жабу. Вусеня мы зробім з драўляных спілаў, жырафа – з дрэва, а жабу – з жалезнага вядра і эмаляванага таза. Усё гэта будзе пафарбавана ў адпаведны колер. Тут жа, каля дрэва, мы прапаноўваем зрабіць пчалярню – з пластыкавых бутылак. Пчаліныя хаткі будуць вісець на дрэвах. Зімою гэтыя хаткі могуць служыць кармушкамі для птушак.

Трэцяя зона – “Паравоз з Рамонкава”. Калісьці зроблены драўляны паравозік страціў сваю актуальнасць. У мінулыя гады вагоны засаджвалі кветкамі і ніякай

практычнай значнасць ён не меў. Мы прапаноўваем перарабіць кабіну паравозіка, каб дзеці маглі сядзець і кіраваць ім.
Як мы гаварылі раней, усе элементы ў нашым горадзе будуць пазначаны ўказальнікамі. Вос гэтыя ўказальнікі прывядуць вандроўнікаў да наступнай пляцоўкі "*Упрыгожым Радзіму кветкамі*". Зробленая намі кампазіцыя патрабуе новых дызайнерскіх рашэнняў. У мінулым годзе ў літарах мы высадзілі агератум, што прывяло да нечаканага. На перапоўненай перагноем глебе расліна моцна вырасла і зрабіла слова "Беларусь" слабачытаемым. У гэтым годзе мы плануем высадзіць штосьці больш нізкарослае. Акрамя эстэтычнай значнасці, гэта кветкавая кампазіцыя мае і практычную: старэйшыя вучні могуць даглядаць за пасадкамі, а выхаванцы – назіраць і развівацца.
Яшчэ адным элементам нашага праекту будзе *экалагічная сцежка* – спецыяльна абсталяваны маршрут, пракладзены сярод прыродных ландшафтаў. У час праходжання маршруту дзеці будуць знаёміцца з дрэвамі, раслінамі, насякомі, якія будуць ім трапляцца на шляху. На тэрыторыі нашай школы пасаджана шмат разнастайных раслін: туя, ціс, сасна, бэз, спірэя, айва, іва, лаванда, ядловец, розы, елкі. Усё гэта – вялікі патэнцыял для расшырэння кругагляду.
Разам з выхавацелем мы распрацавалі яшчэ і цэлы агарод, які будзе складацца з некалькіх участкаў: агародніна, расліны – барометры і араматычныя расліны.
А зараз мы прапаноўваем вам сумесна зрабіць макет нашага праекту. Магчыма, ў вас таксама ёсць прапановы, таму мы з радасцю іх прымем.

Выраб макета

Праект "Тэрыторыя дзяцінства: дзеці "неперспектыўных" вёсак"

Ці лёгка быць маладым? Людзі розных пакаленняў адкажуць па-рознаму. А ці лёгка быць маладым цяпер? Ужо зараз мы заўважаем шмат праблем, з якімі сутыкнуліся нашы аднагодкі. Адна з самых галоўных – гаджэты. Некаторыя проста "завісаюць" у соцсетках і інтэрнэце, што без іх сваё жыццё ўжо не ўяўляюць. Мы не лічым гэта модным, таму што дзяцінста хутка скончыцца і нічога цёплага ты не застанецца ў памяці. Усё гэта пагаршаецца яшчэ і тым, што ўсе мы дзеці з вескі, дзе жыццё праходзіць вельмі ціха. А так хочацца чагосьці вясёлага. Таму да нас прыйшла ідэя стварэння праекту "Тэрыторыя дзяцінства". Мы прапаноўваем арганізаваць дзіцячы дасуг у час канікул. Мы плануем правядзенне выязных праграм для дзяцей іншых вёсак. У гэтай справе нам неабходна падтрымка Красненскага дома культуры і ЦТДзіМ.
Сёння мы запрашаем вас скласці разам з намі лэпбук нашага праекту. Што такое лэпбук? Лэпбук – гэта кардонная папка, у якой сабраны матэрыял на пэўную тэму, якую мы хочам прапрацаваць. Матэрыял цікава афармляецца ў выглядзе міні-кніжак, кішэнь, акенцаў, кніжках-гармонікаў, скрынках з падарункамі і т. п. Таксама лэпбук абавязкова ўключае ў сябе розныя творчыя заданні. Мы сабралі шмат матэрыялу для правядзення выязных праграм. Наша задача – умела яго структурыраваць. Наш лэпбук зроблены ў выглядзе нашага школьнага аўтобуса. Гэта своеасаблівы вясёлы аўтобус, які прывязе яго пасажыраў у краіну дзяцінства.

Праект "Каляндар дзён адзіных дзеянняў"

На сучасным этапе развіцця камп'ютэрных тэхналогій кожны чалавек мае ў кішэні доступ да любой інфармацыі ўсяго свету. Але мы не заўважаем тых, хто знаходзіцца побач з намі. Наша грамадзянская пазіцыя – дапамагчы тым, каму патрэбна наша дапамога. Каляндар дзён адзіных дзеянняў дазволіць нам рэалізаваць свае творчыя здольнасці і праявіць сацыяльную актыўнасць, бо сярод нас ужо ёсць валанцёры. Кажуць, што маладое пакаленне не адрозніваецца выхаваннем і не прывучана да працы, але гэта не заўсёды так. Сярод нас ёсць добрыя і спагадлівыя падлеткі, якія могуць прыйсці на дапамогу ў цяжкую хвіліну. Мы прыцягваем ўвагу не толькі вучняў нашай школы, але і жыхароў аграгарадка да праблемы экалогіі родных мясцін, аказання дапамогі пажылым людзям. Для рэалізацыі дадзенага міні-праекту нам неабходна партнёрства БРСМ, Красненскага сельвыканкама.
Сёння мы запрашаем вас скласці разам з намі ментальную карту праекта. Што такое ментальная карта? Ментальная карта (інтэлект-карта) – гэта спосаб структурыравання інфармацыі, дзе галоўная тэма знаходзіцца ў цэнтры ліста, а звязаныя з ёй паняцці – па баках. Упершыню тэхніку ментальных карт прапанаваў брытанскі псіхолаг у сувязі з тым, што чалавечы мозг лепш успрымае інфармацыю цалкам, як бы скануючы. Вы заўважылі самі, што прывычныя кіламетры тэксту хутка стамляюць. Ёсць некалькі дэталей, на якія неабходна звярнуць увагу перад складаннем ментальных карт: яркія фарбы, асаблівыя стылі, сістэма абазначэнняў, выявы, дадатковыя заметкі, дакладнасць.

Паважаныя дарослыя! Мы дзякуем вам за падтрымку і дапамогу, за магчымасць ўвасабляць у жыццё нашы ініцыятывы і быць карыснымі малой Радзіме.

"ПРИЛОЖЕНИЕ 3"

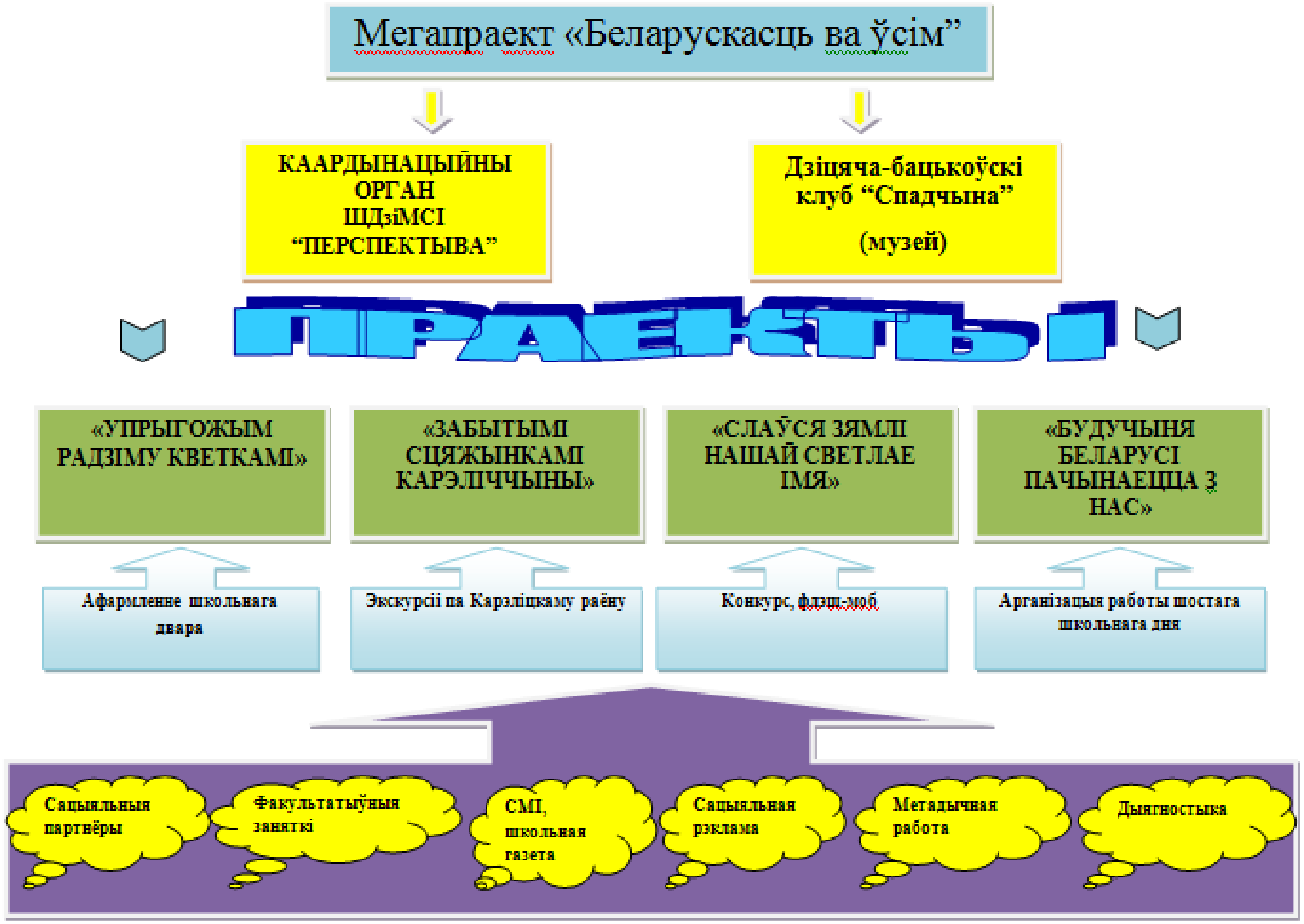

“ПРИЛОЖЕНИЕ И”

Канспект факультатыўнага занятку “Правілы ў маім жыцці” 4 кл.

Настаўнік пачатковых класаў
ДУА “Красненсківучэбна-педагагічны комплекс
дізячы сад – сярэдняя школа”
Рабко І.Г.

Тэма: Міласэрнасць. Аказанне пасільнай дапамогі пажылым і малодшым дзецям.

МЭТА: стварэнне ўмоў для фарміравання прадстаўленняў дзяцей аб дабрыні і міласэрнасці як аб каштоўнай якасці чалавека

ЗАДАЧЫ:

- вучыць навыкам групавога ўзаемадзеяння, умення працаваць у камандзе;
- развіваць у навучэнцаў лагічнае мысленне, уяўленні і ўвагу;
- садзейнічаць асваенню правіл клопату пра акружаючых.

Форма правядзення: квэст

Матэрыял і абсталяванне: ноутбук, карткі з заданнямі, плакат з дрэвам, куфэрак, ацэначныя лісты, маршрутныя лісты.

Ход занятка

1.Матывацыйны настрой

(Пад песню*«Дарогаю добра» (словы: Энцін Ю., музыка: Мінкоў М.) дзеці заходзяць у клас і рассядаюцца паўкругам)*

Настаўнік : Добры дзень, дарагія дзеці і дарослыя!

Пад словы якой цудоўная песні вы зайшлі ў клас? Як вы думаеце, чаму менавіта гэта песня прагучала? (*мяркуемыя адказы дзяцей - напэўна сёння мы таксама пройдзем дарогаю дабрыні і міласэрнасці*)

У жыцці па-рознаму можна жыць –
Можна ў бядзе, а можна –у радасці,
Своечасова есці, своечасова піць,
Своечасова рабіць гадасці.
А можна так:
На світанні ўстаць –
І, марачы аб цудзе,
Рукою абпаленай сонца дастаць
І падарыць яго людзям.

Сёняшні наш занятак пройдзе ў незвычайнай форме квэсту. А дапаможа нам у рабоце Дзіма і яго каманда – гэта нашы старэйшыя сябры. Яны будуць з’яўляцца праваднікамі у гульні, сачыць за правільнасцю выканання заданняў.

2. Квэст

(Далей гульню вядуць Дзіма і яго каманда).

Дэвіз “Спяшайся рабіць дабро – ты ў адказе за гэты свет!”

Каб аб'яднацца ў каманды і даведацца яе назву патрэбна скласці з пазлаў карцінку.
Першая каманда "Кропелькі міласэрнасці"
Другая каманда "Праменьчыкі надзеі"
Дзіма праводзіць інструктаж:

1.Кожны з вас уключаны ў каманду. Ваша задача –сумесна і паслядоўна выконваць заданні.У выніку работы вы зможаце сабраць пазл, у якім схаваны малюнак, які мае дачыненне да тэмы нашай гульні. Гэта і будзе інтрыга гульні.

2.Фрагменты пазла вы будзеце атрымліваць па выніках выкананых заданняў. Вынікі вашай работы будуць фіксіравацца ў ацэначным лісце.

3.Ацэньваецца разуменне задання, уменне аналізаваць , лагічна будаваць выказванні, вырашаць праблемы ў камандзе.

4.Пасля выканання кожнага задання вы павінны агучыць вывад.

(*Пад музыку песні " Дарогаю Дабрыні" дзеці едуць да першага пункту, шлях да якога ўказаны у маршрутным лісце* (Дадатак 1))

Першы пункт "Пазнай- ка"
Заданне: Праглядзіце відэасюжэт і знайдзіце памылку. Растлумачце свой выбар.
*(**Вывад:** Калі хочаш, каб людзі добра адносіліся да цябе, значыць, ты сам у першую чаргу павінен быць добрым, уважлівым, міласэрным. Увесь час імкнуцца рабіць добрыя справы)*

Другі пункт "Успамінай – ка"

Заданне: На «Дрэве міласэрнасці» ёсць пропускі – "белыя плямы". Ваша задача – іх запоўніць. Запішыце на далоньках, якія добрыя справы зрабілі менавіта вы і да каго праявілі міласэрнасць?

*(**Вывад:** Дапамагаць людзям мы вучымся з дзяцінства. Нельга быць абыякавым да чужога гора, трэба заўсёды памятаць, што чалавек жыве адзін раз на Зямлі, таму трэба кожны дзень рабіць дабро і быць памяркоўным да ўсіх, хто нас акружае).*

Трэці пункт " Збірай-ка"
Заданне: Вам патрэбна скласці прыказкі і абмеркаваць у камандзе іх сэнс (*выконваюць заданне*)
Пра добрыя справы гавары смела.
Жыццё дадзена на добрыя справы.
За дабро дабром плаці.
Як аукнецца, так і адклікнецца.

Добрае слова, што дождж у засуху.
Дабро тварыць — сябе весяліць.

Добры чалавек дабру вучыць.
Добрае слова лечыць, а злое калечыць
Не адзенне ўпрыгожвае чалавека, а яго добрыя справы.
Добрая слава ляжыць, а кепская бяжыць.

*(**Вывад**: Мы ведаем , што прыказкі стварыў народ. Гэта яго мудрасць. Яны вучаць нас рабіць дабро кожную хвіліну, дапамагаць таму, каму патрэбна наша дапамога)*

Чацвёрты пункт "Мадэліруй-ка"

Заданне: У куфэрку знаходзяцца розныя прадметы.Вам небходна выбраць любы з іх і прапанаваць сітуацыі, у якіх пры дапамозе гэтага прадмета можна здзейсніць справы міласэрнасці.

*(для адной каманды – кніга, кветка, паштовы канверт , зерне;
для другой каманды – віншавальная паштоўка, цацка, светаадлюстроўваючы элемент, насенне кветак)*

*(**Вывад:** міласэрнасць павінна быць актыўнай, выяўленая ў дзеянні, таму можна тысячу разоў казаць пра тое, што шкада старых, але ніколі не саступаць месца ў транспарце пажылым людзям, казаць гучныя словы пра абарону прыроды, але не заўважаць урны для смецця, аказваць дапамогу малодшым , але пры гэтым лічыць, што ты дужэйшы)*

Пяты пункт "Разважай-ка"

Заданне: Прачытайце сітуацыі і абмяркуйце ў групах, а як бы вы паступілі?

Сітуацыя №1

Сям'я праводзіла выхадны дзень на пляжы. Дзеці купаліся ў моры і будавалі замкі на пяску. Раптам удалечыні паказалася маленькая бабулька. Яе сівыя валасы выбіваліся з-пад хусткі і трапяталіся на вятры, адзенне было бруднае і абарванае. Яна нешта прагаварвала пра сябе, падбіраючы з пяску нейкія прадметы і кладучы іх у сумку. Бацькі паклікалі дзяцей да сябе і загадалі ім трымацца далей ад бабулькі. Праходзячы міма, раз-пораз нагінаючыся, каб нешта падняць, яна ўсміхнулася сям'і, але ніхто не адказаў ёй на прывітанне. Праз некалькі тыдняў сям'я даведалася, што маленькая бабулька ўсё жыццё прысвяціла таму, каб падбіраць з пляжа асколкі шкла, якімі дзеці маглі б парэзаць сабе ногі.

Сітуацыя №2

Аднойчы брат з сястрой выйшлі ў двор пагуляць у валейбол. Яны весела перакідвалі адзін аднаму мяч і гучна смяяліся. А недалёка ад дзіцячай пляцоўкі ў інвалідным крэсле, з сумнымі вачыма, самотна сядзеў хлопчык Пеця. У руках у яго таксама быў мячык. Ён марыў таксама бегаць па мяккай траве, падкідваць і лавіць мяч. А дзеці радасна гулялі паміж сабой у мяч і нікога вакол сябе не заўважалі. Ім было абыякава, што адчувае хлопчык, прыкаваны да інваліднага крэсла. Галоўнае, што ім самім было добра і весела.

(Вывад: Мы бачым, што жыццё ўвесь час дае нам шанс стаць на дарогу дабрыні і міласэрнасці і ісці па ёй).

3. Рэфлексія
Дзіма:

Наш квэст завершаны. Каманды прайшлі ўсе пункты і справіліся з заданнямі. У кожнай каманды ёсць атрыманыя пазлы. Складзіце іх, і вы разгадаеце інтрыгу(*складаюць пазлы*).

У нас з вамі атрымалася карта нашай маленькай радзімы- Карэліцкага раёна з нашымі добрымі справамі. Мы – яе бучыня, і наперадзе нас чакае яшчэ многа слаўных спраў. А на што здольныя вы, каб зрабіць нашу Радзіму прыгожай, квітнеючай.

Вось я…..

**Калі б я быў ветрам*, то ...

* Калі б я быў зоркай, то ...

* Калі б я быў морам, то ...

* Калі б я быў лесам, то ...

Калі б я быў кветкай, то

* Калі б я быў доктарам, то ...

*Калі б я быў чараўнікам, то ...

* Калі б я быў выратавальнікам, то ...

* Калі б я быў вынаходнікам, то ...

* Калі б я быў настаўнікам,то…

* Калі б я быў дарогай , то…

Настаўнік: А я сёння хачу падзякаваць усім за цёплую даверлівую размову, за добрыя, разумныя думкі, за творчыя адносіны да работы. Народная мудрасць кажа:
"Шчасця дасягае той, хто імкнецца зрабіць шчаслівым другіх".

Інструкцыя для каманды " Кропелькі міласэрнасці"

Першы пункт " Пазнай-ка"

Заданне знаходзіцца ў кнізе, якую кожны год 1 верасня Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь дорыць першакласнікам. Кніга знаходзіцца ў ніжняй трэцяй шафе ад дзвярэй.

Другі пункт" Успамінай-ка"

На падаконніку ў вазе стаіць кветка, якая з'яўляецца сімвалам Беларусі.Заданне знойдзеце ў вазе.

Трэці пункт "Збірай-ка"

У беларусаў ёсць звычай сустракаць гасцей хлебам – соллю. Знайдзіце рэч, якая з'яўляецца неад'емнай часткай гэтай традыцыі.Заданне пад гэтай рэччу.

Чацвёрты пункт "Мадэліруй-ка"

Гэта рэч упрыгожана і аздоблена пры дапамозе традыцыйнага для беларускіх рамёстваў матэрыяла. Матэрыял гэты збіралі ўлетку ў час жніва.
Заданне ў ёй.

Пяты пункт "Разважай-ка"

Заданне знаходзіцца ў кнізе ”Вялікія і славутыя людзі зямлі беларускай” на старонцы пра беларускага першадрукара. Кніга на паліцы другой шафы ад акна.

Інструкцыя для каманды “ Праменьчыкі надзеі”

Першы пункт   “ Пазнай-ка”

Заданне знаходзіцца ў другой шафе ад акна ў кнізе ” Сімволіка Беларускай дзяржавы.”

Другі пункт “ Успамінай-ка”

Сярод фотаздымкаў птушак, знайдзіце той, на якім адлюстравана птушка- сімвал Беларусі. Фотаздымкі на настаўніцкім стале.Там і заданне .

Трэці пункт “Збірай-ка”

Максім Багдановіч у сваім вершы пісаў:
Цямнее край зубчаты бору…
І тчэ, забыўшыся , рука
Заміж персідскага ўзору
Цвяток Радзімы васілька.
Знайдзіце рэч, пра якую пісаў паэт.
Заданне перавязана ім.

Чацвёрты пункт “Мадэліруй-ка”

Гэта рэч зроблена з дрэва і ўпрыгожана разьбою беларускага майстра. Адшукайце рэч і знайдзіце ў ім заданне.

Пяты пункт” Разважай-ка”

Заданне знаходзіцца ў кнізе ”У гасцях у вечнасці” на старонцы пра Крэўскі замак.Кніга на паліцы чацвёртай шафы ад акна.

Заданні для каманды “ Праменьчыкі надзеі”
Першы пункт « Пазнай- ка ».
Заданне: Праглядзіце відэасюжэт і знайдзіце памылку. Растлумачце свой выбар.
Другі пункт «Успамінай – ка ».

Заданне: На «Дрэве міласэрнасці» ёсць пропускі – “белыя плямы”. Ваша задача- іх запоўніць .Запішыце на далоньках, якія добрыя справы менавіта вы зрабілі, да каго праявілі міласэрнасць.

Трэці пункт “ Збірай-ка”

Заданне: Вам патрэбна скласці прыказкі і абмеркаваць у камандзе сэнс гэтых прыказак. (выконваюць тэст, створаны па праграме SMART)

Чацверты пункт “Мадэліруй-ка”

Заданне: У куфэрку знаходзяцца розныя прадметы.Вам небходна выбраць любы з іх і прапанаваць сітуацыі ,у якіх пры дапамозе гэтага прадмета можна здзейсніць добрыя справы.

Пяты пункт “Развражай-ка”

Заданне : Прачытайце сітуацыю і абмяркуйце ў групах, а як бы вы паступілі?

Сітуацыя

Сям'я праводзіла выхадны дзень на пляжы. Дзеці купаліся ў моры і будавалі замкі на пяску. Раптам удалечыні паказалася маленькая бабулька. Яе сівыя валасы выбіваліся з-пад хусткі і трапяталіся на вятры, адзенне было бруднае і абарванае. Яна нешта прагаварвала пра сябе, падбіраючы з пяску нейкія прадметы і кладучы іх у сумку. Бацькі паклікалі дзяцей да сябе і загадалі ім трымацца далей ад бабулькі. Праходзячы міма, раз-пораз нагінаючыся, каб нешта падняць, яна ўсміхнулася сям'і, але ніхто не адказаў ёй на прывітанне. Праз некалькі тыдняў сям'я даведалася, што маленькая бабулька ўсё жыццё прысвяціла таму, каб падбіраць з пляжа асколкі шкла, якімі дзеці маглі парэзаць сабе ногі.

Заданні для каманды "Кропелькі міласэрнасці"

Першы пункт « Пазнай- ка ».
Заданне: Праглядзіце відэасюжэт і знайдзіце памылку. Растлумачце свой выбар.
Другі пункт «Успамінай – ка ».

Заданне: На « Дрэве міласэрнасці » ёсць пропускі – "белыя плямы". Ваша задача- іх запоўніць .Запішыце на далоньках, якія добрыя справы менавіта вы зрабілі, да каго праявілі міласэрнасць.

Трэці пункт " Збірай-ка"
Заданне: Вам патрэбна скласці прыказкі і абмеркаваць у камандзе сэнс гэтых прыказак. (выконваюць тэст, створаны па праграме SMART)

Чацверты пункт “Мадэліруй-ка”

Заданне: У куфэрку знаходзяцца розныя прадметы.Вам небходна выбраць любы з іх і прапанаваць сітуацыі ,у якіх пры дапамозе гэтага прадмета можна здзейсніць добрыя справы.

Пяты пункт “Разважай-ка”

Заданне : Прачытайце сітуацыю і абмяркуйце ў групах, а як бы вы паступілі?

Сітуацыя

Аднойчы брат з сястрой выйшлі ў двор пагуляць у валейбол. Яны весела перакідвалі адзін аднаму мяч і гучна смяяліся. А недалёка ад дзіцячай пляцоўкі ў інвалідным крэсле, з сумнымі вачыма, самотна сядзеў хлопчык Пеця. У руках у яготаксамабыўмячык. Ёнмарыўтаксамабегаць па мяккай траве, падкідваць і лавіць мяч. А дзеціpадаснагуляліпаміжсабойу мяч і нікогаваколсябе не заўважалі. Ім было абыякава, штоадчуваехлопчык, прыкаваны да інваліднагакрэсла. Галоўнае, штоімсамім было добра і весела.

Ацэначны ліст каманды “Кропелькі міласэрнасці”

Заданне	Адзнака аб выкананні
1.Праглядзіце відэасюжэт і знайдзіце памылку. Растлумачце свой выбар.	
2.На «Дрэве міласэрнасці» ёсць пропускі – “белыя плямы”. Ваша задача – іх запоўніць. Запішыце на далоньках, якія добрыя справы зрабілі менавіта вы і да каго праявілі міласэрнасць?	

3.Вам патрэбна скласці прыказкі і абмеркаваць у камандзе сэнс гэтых прыказак. (выконваюць тэст)	
4.У куфэрку знаходзяцца розныя прадметы.Вам небходна выбраць любы з іх і прапанаваць сітуацыі ,у якіх пры дапамозе гэтага прадмета можна здзейсніць добрыя справы.	
5.Прачытайце сітуацыю і абмяркуйце ў групах, а як бы вы паступілі?	

Ацэначны ліст каманды “Праменьчыкі надзеі”

Заданне	Адзнака аб выкананні
1.Праглядзіце відэасюжэт і знайдзіце памылку. Растлумачце свой выбар.	
2.На «Дрэве міласэрнасці» ёсць пропускі – “белыя плямы”. Ваша задача – іх запоўніць. Запішыце на далоньках, якія добрыя справы зрабілі менавіта вы і да каго праявілі міласэрнасць?	
3.Вам патрэбна скласці прыказкі і абмеркаваць у камандзе сэнс гэтых прыказак. (выконваюць тэст)	

4.У куфэрку знаходзяцца розныя прадметы. Вам небходна выбраць любы з іх і прапанаваць сітуацыі ,у якіх пры дапамозе гэтага прадмета можна здзейсніць добрыя справы.	
5.Прачытайце сітуацыю і абмяркуйце ў групах, а як бы вы паступілі?	